

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave Brannteknikk (ING3037)

ING3037-BAC-2021-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	28-01-2021 09:00	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	21-05-2021 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 ING3037 1 BAC 2021 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn:	Thomas Nilsen Haagenstad
Kandidatnr.:	214
HVL-id:	583101@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Kartlegging av brannvesenets (bruk av) tvangsmidler og mulige alternativer.
Antall ord *:	19086
Engelsk tittel *:	Survey of fire departments (use of) reactionary measures and potential alternatives.

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
 Nei
Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: B06
Gruppenummer: 4
Andre medlemmer i gruppen: Jonny Pedersen, Magnus Jahren Fludal

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Ja, Bergen
brannvesen

**Høgskulen
på Vestlandet**

BACHELOROPPGAVE

Kartlegging av brannvesenets (bruk av) tvangsmidler og mulige alternativer.

Survey of fire departments (use of) reactionary measures and potential alternatives.

Thomas Nilsen Haagenstad

Magnus Jahren Fludal

Jonny Pedersen

Branningeniør

Fakultet for ingeniør- og naturvitenskap

Institutt for sikkerhet, kjemi- og bioingeniørfag

Veileder Bjarne Christian Hagen

21.05.2021

BACHELORPROSJEKT

Studenten(e)s navn: Jonny Pedersen, Magnus Jahren Fludal og Thomas Nilsen Haagenstad

Linje & studieretning: Bachelor i ingeniørfag, brannsikkerhet.
Oppgavens tittel: *Kartlegging av brannvesenets (bruk av) tvangsmidler og mulige alternativer.*

Oppgavetekst:

Brannvesenet har en rekke oppgaver knyttet til det brannforebyggende arbeidet i kommunene. En viktig del av dette arbeidet er å føre tilsyn med særskilte brannobjekter. Avvik som blir funnet, blir fulgt opp i henhold til gitte retningslinjer. Dersom avvik ikke blir lukket innenfor en gitt tidsramme, kan brannvesenet benytte seg av tvangsmidler for å tvinge igjennom utbedring av avviket.

Oppgaven har til hensikt å kartlegge brannvesenets bruk av tvangsmidler. Videre skal det skisseres og drøftes forslag til alternative tvangsmidler som brannvesenet kan ta i bruk umiddelbart etter tilsyn. Tvangsmidlene skal ha som formål å oppmuntre eier til å lukke avviket, samt motivere til et mer kontinuerlig fokus på brannforebygging. I tillegg er det ønskelig at midlene sørger for at brukere blir gitt nødvendig informasjon relatert til brannsikkerheten i den aktuelle bygningen. Ett av reaksjonsmidlene skal modelleres med bakgrunn i Mattilsynets «Smilefjesordning».

Endelig oppgave gitt: 26.02.2021
Innleveringsfrist: Fredag 21.mai 2021 kl. 12.00
Intern veileder : Bjarne Christian Hagen
Eksterne veiledere: Bjørnar Drøsdal (ekstern sensor) og Erlend Wangsholm, Bergen Brannvesen
Emailadresse : Bjornar.Drosdal@Bergen.kommune.no
Erlend.Wangsholm@Bergen.kommune.no

Godkjent av studieansvarlig:
Dato:

Fredrikke Henningsen
22.04.21

FORORD

Rapporten er en del av den avsluttende prosjektoppgaven for studiet branningeniør ved Høgskulen på Vestlandet. Prosjektoppgaven består av teknisk rapport, plakat, produkt og justerende muntlig fremføring. Oppgaven i sin helhet utgjør 20 studiepoeng.

I forbindelse med prosjektoppgaven vil vi rette en stor takk til vår interne veileder Bjarne Christian Hagen for stødig veiledning i perioden vi har jobbet med oppgaven. Bjarne Christian har hele veien bidratt med gode innspill og har vært en nyttig sparringspartner for gruppen.

Vi vil også rette en takk til Bjørnar Drøsdal og Erlend Wangsholm ved Bergen brannvesen. Bjørnar og Erlend har bidratt med kritiske innspill og faglig tyngde i arbeidet med oppgaven. Dette har gitt gruppen god innsikt i saksbehandling og lovverk.

En ekstra stor takk går til de brannvesen som har stilt opp til dybdeintervjuer. Dybdeintervjuene sørget for gode faglige diskusjoner og god informasjon som har vært svært nyttig i prosjektoppgaven.

Avslutningsvis vil vi takke alle deltagende brannvesen i spørreundersøkelsen. Oppslutningen har vært over all forventning og har bidratt til å heve kvaliteten på prosjektoppgaven betydelig.

DEFINISJONSLISTE

Begrep	Forklaring
DSB	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Eier	Den som har disposisjonsrett for bygningen
Bruker	Eieren selv eller den eier har gitt hel eller delvis bruksrett
Risiko	Produktet av sannsynlighet og konsekvens
Sårbare grupper	Grupper av mennesker som av ulike årsaker har større sannsynlighet for å forårsake brann, eller begrenset evne til å forebygge, oppdage, varsle og slokke brann [1].
Tilsyn	Kontroll som påser at gjeldende lover og forskrifter etterleves
Avvik	Manglende etterlevelse av krav gitt i samsvar med lov eller forskrift.
Tvangsmiddel	Reaksjon på manglende etterlevelse av gjeldende lov og forskrift
BRASK	Forsikringsselskapers brannskadestatistikk
BRIS	DSBs brannstatistikk
FTD	Felles tilsynsdatabase

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	III
DEFINISJONSLISTE	IV
FIGURLISTE	VII
TABELLISTE	VII
SAMMENDRAG	VIII
SUMMARY	IX
1 INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN	1
1.2 PROBLEMSTILLING	1
1.3 AVGRENSNINGER	2
2 TEORI OG LITTERATURSØK	3
2.1 BRANN I NORGE	3
2.1.1 <i>Omkomne i brann</i>	3
2.1.2 <i>Økonomiske tap</i>	4
2.2 BRANNVESENET I NORGE	5
2.2.1 <i>Organisering</i>	5
2.2.2 <i>Beredskap</i>	6
2.2.3 <i>Brannforebygging</i>	6
2.3 SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER	7
2.4 RISIKOBASERT TILSYN	8
2.5 TILSYN MED SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER	9
2.6 TVANGSMIDLER	11
2.7 BRUKERS OG EIERS PLIKTER	12
2.8 SMILEFJESORDNINGEN TIL MATTILSYNET	12
2.8.1 <i>Kartlegging av smilefjesordningen</i>	13
3 METODE	15
3.1 FORSTUDIE	15
3.2 LITTERATURSTUDIE OG REGELVERK	16
3.3 SPØRREUNDERSØKELSE	16
3.4 DYBDEINTERVJU	16
3.5 ANALYSE AV RESULTATER	17
3.6 METODEKRITIKK	18
3.6.1 <i>Spørreundersøkelsen</i>	18
3.6.2 <i>Dybdeintervjuer</i>	18
3.6.3 <i>Litteraturstudie og regelverk</i>	19
4 RESULTATER	20
4.1 SPØRREUNDERSØKELSE	20
4.1.1 <i>Tilsyn og avvik</i>	20
4.1.2 <i>Bruk av tvangsmidler</i>	20
4.1.3 <i>Lukking av avvik</i>	22
4.1.4 <i>Tilgjengelige tvangsmidler</i>	23
4.1.5 <i>Lukking av avvik uten bruk av tvangsmidler</i>	25
4.1.6 <i>Kommunikasjon til bruker</i>	25
4.1.7 <i>Erfaringsoverføring forebyggende arbeid</i>	26
4.2 OPPSUMMERING AV SPØRREUNDERSØKELSE	27

4.3	DYBDEINTERVJUER	28
4.4	OPPSUMMERING AV DYBDEINTERVJUER	28
4.4.1	Avvik.....	28
4.4.2	Tvangsmidler.....	29
4.4.3	Kommunale bygg	29
4.4.4	Erfaringsoverføring	29
4.4.5	Annet.....	30
5	MULIGE ALTERNATIVER	31
5.1	FUNKSJONELLE KRAV OG MÅLSETNING	31
5.2	DATABASE	31
5.3	SMILEBJØRNORDNING SOM TVANGSMIDDEL.....	31
5.3.1	Smilebjørnordning ved tilsyn med særskilte brannobjekter.....	32
5.3.2	Smilebjørntilsyn.....	32
5.3.3	Gyldighet på smilebjørn som tvangsmiddel.....	33
5.4	SMILEBJØRN SOM KVALITETSSTEMPEL.....	33
5.4.1	Gyldighet på Smilebjørn som kvalitetsstempel	34
5.5	KOMPRIMERT SAKSGANG	34
5.6	«BRANNVESENET HAR VÆRT HER»	35
6	DISKUSJON.....	36
6.1	TILSYN OG AVVIK	36
6.1.1	Lukking av avvik	37
6.1.2	Brannvesenets bruk av tvangsmiddel	37
6.1.3	Tilgjengelige tvangsmidler	38
6.2	KOMMUNALE BYGG	38
6.3	SENTRALE FØRINGER RUNDT AVVIKSBEHANDLING	39
6.4	ERFARINGSOVERFØRING INNEN FOREBYGGENDE ARBEID	39
6.5	INTERKOMMUNAL ORGANISERING OG REGIONALT SAMARBEID	40
6.5.1	Interkommunalt samarbeid	40
6.5.2	Regionalt samarbeid	40
6.5	MULIGE ALTERNATIVER.....	41
6.5.2	Database	41
6.5.3	Smilebjørnordningen inn mot kommunale bygg.....	42
6.5.4	Smilebjørnordning som kvalitetsstempel.....	42
6.5.5	Komprimert saksgang	43
6.5.6	«Brannvesenet har vært her»	43
6.6	AVSLUTTENDE KOMMENTARER.....	44
7	KONKLUSJON	45
8	VIDERE ARBEID	47
9	REFERANSER	48
10	VEDLEGG	52
10.5	VEDLEGG A: SAMTYKKESKJEMA.....	I
10.6	VEDLEGG B: INTERVJUGUIDE VERSJON 1	II
10.7	VEDLEGG C: INTERVJUGUIDE VERSJON 2	III
10.8	VEDLEGG C: SPØRRESKJEMA.....	V

FIGURLISTE

Figur 1 Branner i Norge 2019	3
Figur 2 Dødsbranner 2000-2020.	4
Figur 3 Økonomiske tap av verdier	5
Figur 4 Fordeling av forebyggende ressurser 2019	7
Figur 5 Prosedyre avviksbehandling	10
Figur 6 Metode	15
Figur 7 Prosedyre for myndighetsutøvelse	21
Figur 8 Benyttede tvangsmidler	21
Figur 9 Terskel for bruk av tvangsmidler	22
Figur 10 Lukking av avvik	23
Figur 11 Tilgjengelige tvangsmidler	24
Figur 12 Lukking av avvik før varsel om bruk av tvangsmidler	25
Figur 13 Informasjon til brukere kommunalt	26
Figur 14 Erfaringsoverføring	27
Figur 15 Symboler smilebjørnordning	32
Figur 16 Prosedyre komprimert saksgang	35

TABELLISTE

Tabell 1 Kategorisering av særskilte brannobjekter	8
Tabell 2 Kategorisk fordeling av antall særskilte brannobjekter 2016-2019	8
Tabell 3 Antall tilsyn gjennomført 2015-2019	9
Tabell 4 Andre tiltak mot særskilte brannobjekter 2015-2019	9
Tabell 5 Enkeltvedtak	11
Tabell 6 Sanksjoner	11
Tabell 7 Oversikt tilsyn og avvik	20
Tabell 8 Oversikt over vedlegg	52

SAMMENDRAG

Prosjektoppgaven hadde til hensikt å gjennomføre en kartlegging av brannvesenets bruk av tvangsmidler. Kartleggingen besto av litteraturstudie, spørreundersøkelse og dybdeintervjuer og hadde som målsetning å:

- Gi et innblikk i tilsynsprosessen
- Kartlegge hvordan brannvesenet jobber med oppfølging av avvik
- Undersøke om hvorvidt brannvesenet har tilstrekkelig med tvangsmidler for å fremskynde lukking av avvik.
- Undersøke om terskelen for å benytte seg av tvangsmidler er for høy
- Presentere og drøfte forslag til alternative tvangsmidler.

Det fremkom av kartleggingen at DSB sin veileder for myndighetsutøvelse ved tilsyn utført av brann- og feiervesenet benyttes som utgangspunkt for de fleste brannvesen. Et flertall av respondentene i spørreundersøkelsen mener at dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige for effektivt å lukke avvik. På tross av dette, viste spørreundersøkelsen at brannvesenet mener lukking av avvik tar lengre tid enn forventet. Sammen med en høy andel avvik viser dette at diskusjon rundt tilsynsprosessen og bruken av tvangsmidler har en relevans.

Et flertall (50 %) av respondentene i spørreundersøkelsen organisert i interkommunale brannvesen var uenige i at terskelen for å benytte seg av tvangsmidler er for høy. For kommunale brannvesen var responsen noe mer delt mellom å være enig, uenig og verken eller. Med et flertallet som oppga verken eller (35 %).

Av dybdeintervjuer og kommentarer i spørreundersøkelsen kom det frem at selv om terskelen for å bruke tvangsmidler ikke er for høy, blir det sjeldent sett på hensiktsmessig å benytte tvangsmidler. Dialog med byggeier og bruk av purringer blir sett på som mer effektivt i forhold til bruk av tvangsmidler ved avviksbehandling.

I prosjektoppgaven ble det presentert flere mulige alternativer til dagens tvangsmidler. Det ansees som hensiktsmessig å etablere en database for publisering av tilsynsrapporter. Databasen kan benyttes til kvalitetssikring av tilsyn og tilsynsrapporter på tvers av brannvesen og av DSB. Videre kan databasen være en inngang til økt fokus på erfaringsoverføring for brannvesenet.

Smilebjørnordningen har potensiale til å være et nyttig alternativ som virkemiddel i forbindelse med tilsyn og fokus på brannforebygging. Det sees i utgangspunktet få begrensninger for omfanget av ordningen. Smilebjørnordningen kan benyttes som et kvalitetsstempel for godt brannforebyggende arbeid, som egne tematisyn eller som et tvangsmiddel. Prosjektgruppen vurderer ordningen til å ha best effekt inn mot kommunale bygg. Dette med bakgrunn i at kartleggingen har identifisert utfordringer knyttet til bruk av tvangsmidler mot disse objektene.

Alternativene «brannvesenet har vært her» og komprimert saksgang blir vurdert til å være tiltak som krever lite for å kunne innføres til bruk av brannvesenet. Begge tiltakene antas å kunne ha en positiv effekt på avviksbehandling og kontinuerlig fokus på brannforebygging.

SUMMARY

The purpose of the Bachelor thesis was to examine the fire departments use of reactionary measures. The examination consisted of literary study, surveys, and interview. The purpose of the examination was to:

- Give insight into the inspection process.
- Examine how the fire department work to reduce deviations from the sufficient law.
- Investigate whether the available reactionary measures for the fire department is adequate to quickly close the deviations.
- Examine if the threshold for use of reactionary measures is too high.
- Present and discuss proposition to alternative measures.

The examination showed that DSB's guidelines for inspections conducted by the fire department is used as a foundation for most fire departments as they perform their duty as authority. A majority of the respondents in the survey believe that the available reactionary measures are adequate to effectively close the deviations. The examination revealed that despite this, most of the fire departments believe closing of the deviations is taking longer than expected. Coupled with a high number of deviations a debate regarding the inspection process by the fire department and the use of reactionary measures is needed.

A majority (50 %) of the respondents organised in inter-municipality fire departments disagreed with the statement that the threshold for use of reactionary measures was too high. The municipality fire departments responded somewhat more divided between agreeing, disagreeing and either or. The majority (35 %) answered either or.

The interviews and comments on the survey indicated that despite the threshold to use reactionary measures being adequate, the respondents rarely see it as appropriate to utilise use of such measures. Dialogue with the building owner and use of reminders are considered more effective compared to use of reactionary measures to close deviations.

The findings in the report propose several potential alternatives to the current reactionary measures. A database is considered convenient for publishing inspection reports. The database will be used for quality control of the inspections and inspection reports transversely between different fire departments and for DSB. The database is believed to be an entry onto an increased focus on transferring of experience between the different fire departments.

“Smilebjørnordningen” has potential to be a useful new alternative as a device in conjunction with inspections and increased focus on fire prevention. There are few constraints for the range of the device. It can be used as a mark of quality for good fire prevention practices, as theme inspections or as a reactionary measure. The group considers the solution to be most effective when used towards municipal buildings. This is based on the examination, which identified challenges against use of reactionary measures towards this type of objects.

The alternatives “Brannvesenet har vært her” and “Komprimert saksgang” are considered to be measures that can easily be implemented for use with the fire department. Both measures are considered to have a positive effect on the process with closing of deviations and the focus on fire prevention.

1 INNLEDNING

Bygningsbranner er traumatiske hendelser som hvert år krever tap av både liv og økonomiske verdier [2]. Denne typen hendelser berører ikke bare de direkte involverte, men omfatter også de pårørende og samfunnet rundt. Verdigjenstander kan erstattes, men menneskeliv er uerstattelige.

Siden 1979 har det vært en klar nedgang i antall omkomne per år. I snitt har det omkommet 61 personer hvert år. I 2017 var tallet på omkomne som følge av brann på sitt laveste med 26 omkomne. De to siste årene har det vært en økning i antall omkomne, på henholdsvis 41 for 2019 og 44 for 2020 [3]. For pårørende og involverte har det lite å si at statistikken er bra. Ofte sitter de pårørende igjen med ubesvarte spørsmål om hvorvidt brannen kunne vært unngått, eller om den kunne hatt et mer heldig utfall.

Et viktig tiltak for å hindre brann er at brannvesenet gjennomfører tilsyn og avdekker avvik fra lovverk, og at avvikene lukkes ved iverksettelse av korrekte tiltak.

1.1 BAKGRUNN

Bachelorprosjektet har sitt utgangspunkt i arbeidet med ulike granskingsrapporter [4, 5]. Det ble i to av rapportene avdekket tilfeller hvor avvik har fått stå åpne over flere år. Av rapportene fremkom det også at brannvesenet hadde vært på gjentatte tilsyn uten at tvangsmidler hadde blitt tatt i bruk for å lukke avvikene. I begge tilfellene kulminerte det hele i brann med tragisk utfall og tap av liv. Avvikene var i disse tilfellene en medvirkende årsak til utfallet [4, 5].

Tilsyn har som formål å sikre at eier av bygget sørger for at bygget opprettholder minimumskrav til branntekniske krav gitt i lovverk. Ved manglende etterlevelse av gjeldende regelverk, har tilsynsmyndigheten et utvalg tvangsmidler for å tvinge igjennom lukking av avvik [6].

1.2 PROBLEMSTILLING

Formålet med oppgaven er kartlegge brannvesenets bruk av tvangsmidler. Videre har oppgaven til hensikt å se nærmere på hvordan brannvesenet jobber med avvik, samt gi et innblikk i tilsynsprosessen.

I kartleggingen er det ønskelig å se nærmere på hvorvidt brannvesenet har tilstrekkelig med tvangsmidler for å fremskynde lukking av avvik. Et annet spørsmål som er interessant å se nærmere på, er om terskelen for å benytte seg av tvangsmidler er for høy. Eventuelt hvorfor denne terskelen er for høy.

I prosjektoppgaven skal det også presenteres og drøftes forslag til alternative tvangsmidler som brannvesenet kan ta i bruk umiddelbart etter tilsyn. Tvangsmidlene skal ha som formål å oppmuntre eier til å lukke avviket, samt motivere til et kontinuerlig brannforebyggende arbeid. I tillegg er det ønskelig at midlene sørger for at brukere blir gitt nødvendig informasjon relatert til brannsikkerheten i den aktuelle bygningen. Ett av reaksjonsmidlene skal modelleres med bakgrunn i Mattilsynets Smilefjesordning.

1.3 AVGRENSNINGER

For å gjøre kartleggingen så presis som mulig, er det satt noen avgrensninger for å begrense omfanget av rapporten. Det er valgt å hovedsakelig se på tilsyn i særskilte brannobjekter, tilsyn utført av feiervesenet er ikke tatt med i denne omgang. Det er i rapporten valgt å rette søkelyset mot eiers ansvar med hensyn til brannsikkerhet i bygg.

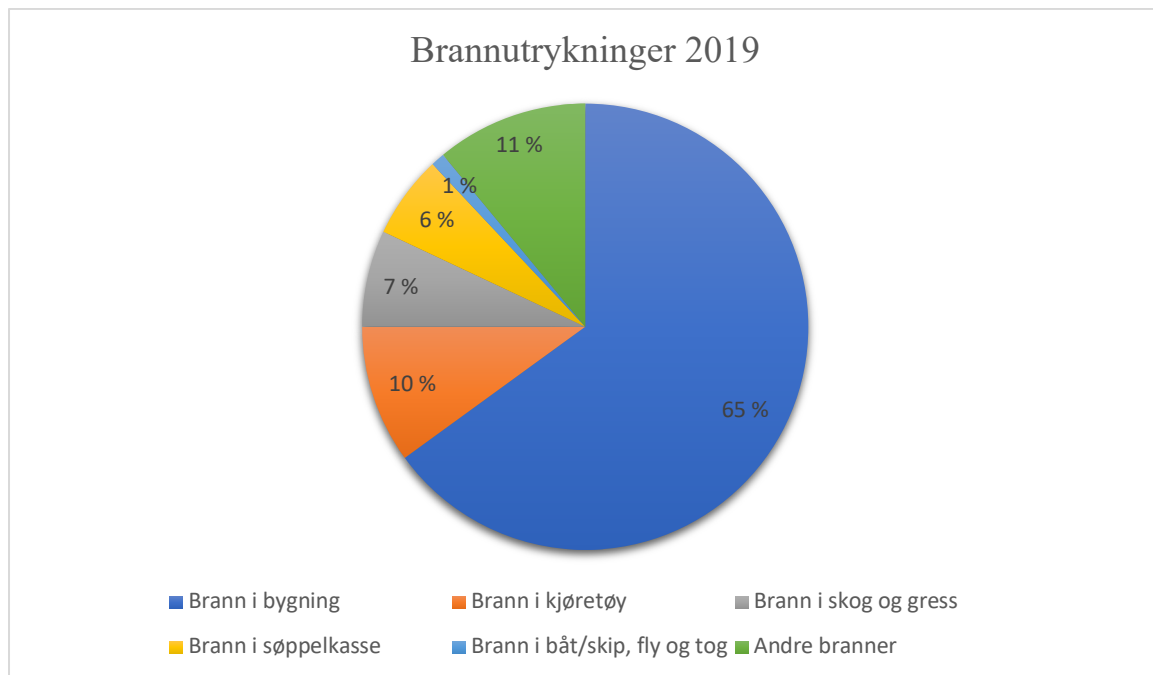
Løsninger som foreslås i kapittel 5 representerer ikke et eventuelt sluttprodukt. Det er ikke rapportens intensjon å svare på alle spørsmål vedrørende de foreslåtte løsningene. Det blir derfor ikke diskutert hvordan eventuelle løsninger skal komme inn på markedet og juridiske problemstillinger blir ikke tatt stilling til.

2 TEORI OG LITTERATURSØK

Dette kapitlet tar for seg teori om brannvesenet, samt hvilken rolle brannvesenet har i arbeidet med brannforebygging.

2.1 BRANN I NORGE

Brannvesenet utførte 12 347 utrykninger til branner i 2019. Figur 1 viser en fordeling av utrykninger i forbindelse med brann i 2019. Av disse utrykningene var nesten 2/3 av utrykningene til bygningsbranner. Totalt 807 av bygningsbrannene var i særskilte brannobjekter [7].

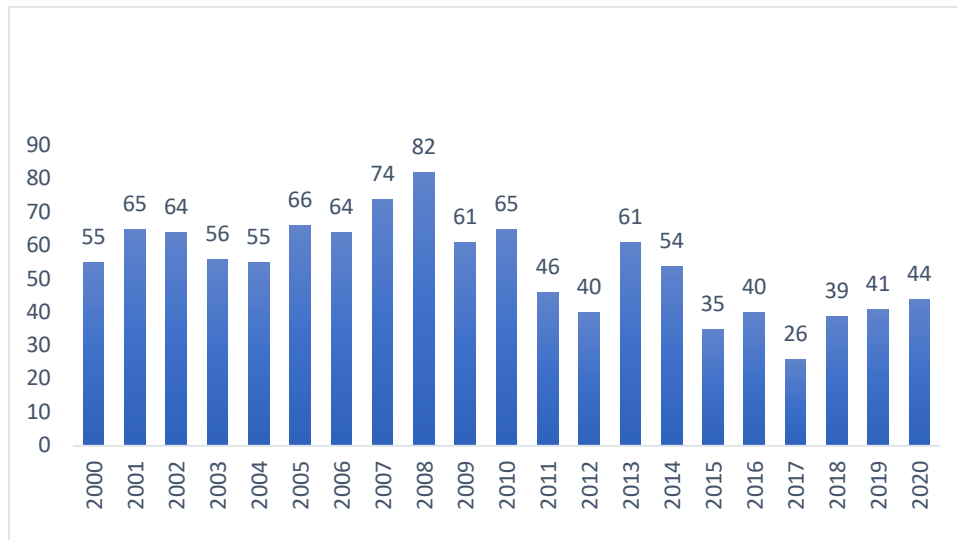

FIGUR 1 BRANNER I NORGE 2019

På tross av et høyt antall utrykninger til branner, er tallet for dødsbranner fortsatt forholdsvis lavt. Dette er en klar indikator på at det forebyggende arbeidet fungerer godt. Det jobbes i Norge mot en reduksjon i antall branner og brannomkomne [8]. I den sammenheng spiller det beredskapsmessige så vel som det brannforebyggende arbeidet en viktig rolle.

2.1.1 *OMKOMNE I BRANN*

Siden 1979 har det i snitt omkommet 61 mennesker hvert år som følge av brann. I perioden 2005-2014 stod brann i bolig for 85 % av alle dødsbranner [9]. Sårbare grupper er særlig utsatt for å omkomme i brann. Eksempler på sårbare grupper er personer med nedsatt funksjonsevne, eldre og rusavhengige. For eldre over 70 år øker sannsynligheten for å omkomme i brann 4-5 ganger sammenlignet med resten av befolkningen [3].

FIGUR 2 DØDSBRANNER 2000-2020.

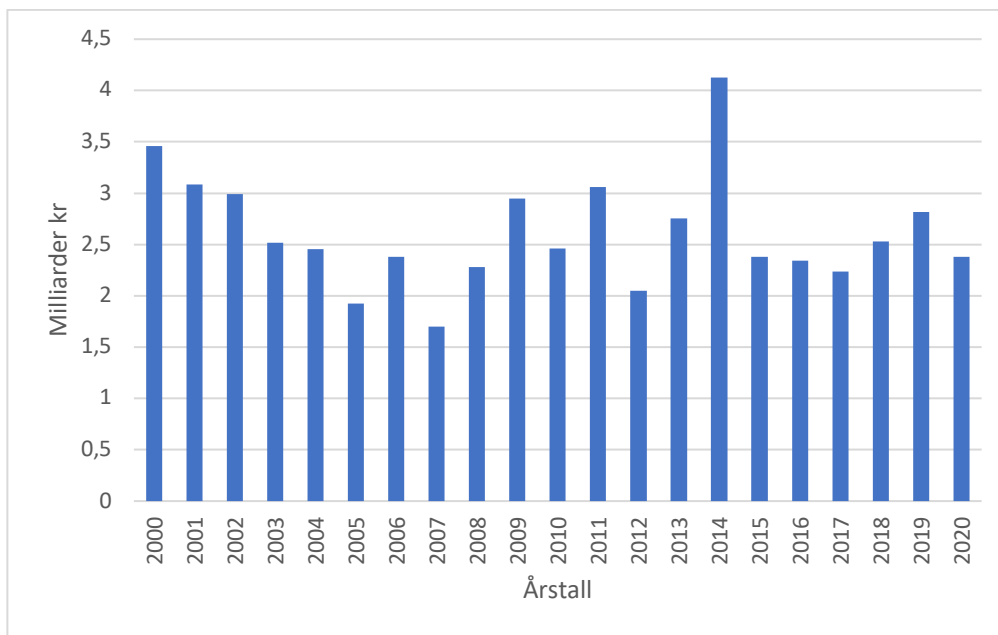
Figur 2 viser en oversikt over omkomne som følge av brann i perioden 2000-2020. I 2020 var det 44 personer som mistet livet i brann. Av disse 44 omkomne var 27 menn og 17 kvinner [3].

I 2019 var antall skadde som følge av bygningsbrann 334 personer. Det ble meldt om alvorlig skade på 20 personer. Menn er overrepresentert i denne statistikken med 274 av de skadde [10].

2.1.2 ØKONOMISKE TAP

I Norge har de økonomiske tapene som følge av brann variert de siste 20 årene. I snitt har det gått tapt verdier for 2,6 milliarder per år. 2014 skiller seg ut med tap av økonomiske verdier for i overkant av 4 milliarder. Tallene er hentet fra BRASK, som benytter brannskader meldt til skadeforsikringsselskapene som datagrunnlag [11].

Sammenlignet med andre land har Norge det høyeste tapet av økonomiske verdier som følge av brann. Tallene er sett i sammenheng med hvert enkelt lands BNP [2].

FIGUR 3 ØKONOMISKE TAP AV VERDIER

Figur 3 viser en oversikt over tap av økonomiske verdier i forbindelse med brann de siste tjuen årene [11].

2.2 BRANNVESENET I NORGE

Enhver kommune i Norge er lovpålagt å ha et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet slik at oppgaver pålagt i lov og forskrifter blir utført på en tilfredsstillende måte. Brannvesenet skal være organisert og dimensjonert på bakgrunn av den risiko og sårbarhet som foreligger [12].

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap oppgir i en rapport fra 2019 at det er 242 operative brannvesen i Norge [7]. Sammenlignet med i 2012, der det var anslått 325 brannvesen [13], kan det sees en reduksjon i antall operative brannvesen på 34 %. Denne reduksjonen skyldes i stor grad kommunesammenslåinger og økt bruk av interkommunalt samarbeid. En utredning fra 2012 viste at det var 651 brannstasjoner fordelt på de 325 operative brannvesenene [13]. Av beredskapsmessige hensyn kan et brannvesen inneha flere brannstasjoner for å ha en tilstrekkelig dekning av sitt ansvarsområde.

Tall fra 2019 viser at det var totalt 11 729 ansatte i brannvesenet. Av disse var 34 % ansatt på heltid [7].

2.2.1 ORGANISERING

Det foreligger krav i Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesenet som angir hvorvidt brannvesenet skal organiseres med en forebyggende avdeling og en avdeling for beredskap. Dersom kommunen/ansvarsområdet har mer enn 20 000 innbyggere, skal brannvesenet være organisert med en forebyggende avdeling og en beredskapsavdeling. Videre skal brannvesenet ledes av en kvalifisert person, i hel stilling. Mindre kommuner anbefales å organiseres i interkommunale samarbeider [12].

Brannvesenet i Norge fordeles i følgende kategorier; kommunale og interkommunale brannvesen (IKS). Ansvarsområdet til et kommunalt brannvesen avgrenses til den kommunen

det er organisert. Dersom det er hensiktsmessig, kan kommuner gå sammen i et interkommunalt samarbeid for å danne et interkommunalt brannvesen. Et interkommunalt samarbeid gir en bedre ressursutnyttelse enn hos mindre kommuner. I tillegg kan det sørge for at spesialkompetanse, som de ellers ikke ville hatt økonomi til, blir fordelt ut over kommunene i det interkommunale brannvesenet [14]. En annen fordel med en slik organisering er at det blir et tydeligere skille mellom brannvesenets rolle som tilsynsmyndighet og som arbeidstaker i kommunen. I mange kommuner er særskilte brannobjekter del av kommunenes bygningsportefølje. Dette kan medføre interessekonflikter.

2.2.2 BEREDSKAP

Brannvesenets beredskapsavdeling innehar rollen som innsatsstyrke ved brann i henhold til Brann- og eksplosjonsvernloven [15]. Krav om innsatstid for beredskapsstyrkene foreligger i Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen [12]:

- «Til tettbebyggelse med særlig fare for rask og omfattende brannspredning, sykehus/sykehjem mv., strøk med konsentrert og omfattende næringsdrift o.l., skal innsatstiden ikke overstige 10 minutter.»
- «Innsatstiden kan i særskilte tilfeller være lengre dersom det er gjennomført tiltak som kompenserer den økte risiko. Kommunen skal dokumentere hvordan dette er gjennomført.»
- «Innsatstid i tettsteder for øvrig skal ikke overstige 20 minutter. Innsats utenfor tettsteder fordeles mellom styrkene i regionen, slik at fullstendig dekning sikres. Innsatstiden i slike tilfeller bør ikke overstige 30 minutter.»

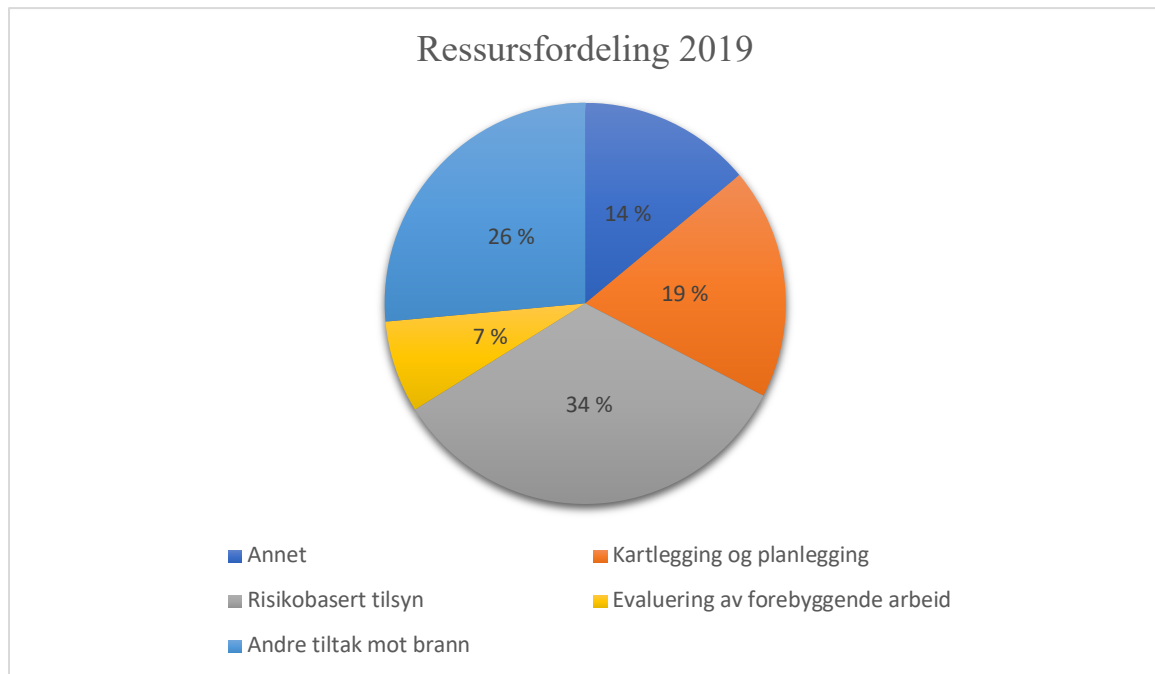
Beredskapsavdelingens plikter også å bistå i hendelser som ikke omhandler brann. Samlet sett utførte brannvesenet 39 766 reelle oppdrag i 2019. Tall fra DSB viser at kun 1/3 av de reelle oppdragene var i forbindelse med brann (12 347). Andre typer oppdrag inkluderer ulykker, naturhendelser, redning av dyr, bistand til politiet, forurensing og serviceoppdrag for kommunens innbyggere. For 2019 var omtrent 39 % av brannvesenets reelle oppdrag i forbindelse med ulykker. Totalt hadde brannvesenet 93 441 oppdrag [7].

2.2.3 BRANNFØREBYGGING

I henhold til Forskrift om brannforebygning er brannvesenet pålagt å utføre flere oppgaver i forbindelse med det brannforebyggende arbeidet i kommunene [16]:

- Kartlegge risikoen for brann
- Planlegge det forebyggende arbeidet
- Gjennomføre det forebyggende arbeidet
- Feiing og tilsyn med fyringsanlegg
- Risikobasert tilsyn
- Andre tiltak mot brann
- Evaluering av det forebyggende arbeidet
- Vannforsyning

Disse oppgavene er fordelt ut over de årsverkene som er i den forebyggende avdelingen. Figur 3 viser en prosentvis fordeling av de totalt 552 årsverkene til forebyggende ressurser (eksklusiv feieroppgaver) per 2019 [7].

FIGUR 4 FORDELING AV FOREBYGGENDE RESSURSER 2019

Det er viktig for brannvesenet å kunne observere og informere om bygg som har en økt brannrisiko. I den sammenheng blir risikoutsatte bygg klassifisert som særskilte brannobjekter. Særskilte brannobjekter føres tilsyn med etter en risikobasert tilnærming kalt risikobasert tilsyn [6]. Av figur 4 kan det sees at over en tredjedel av de forebyggende ressursene benyttes i sammenheng med risikobasert tilsyn.

Andre brannforebyggende tiltak er eksempelvis ekstra opplæring av personell som jobber med sårbare grupper, eller i bygninger med høyere risiko. Brannforebyggende tiltak inkluderer også brannvesenets arbeid med holdningskampanjer og bevisstgjøring i befolkningen. I holdningskampanjer rettet mot barn er brannbamsen «Bjørnis» et viktig virkemiddel. «Bjørnis» benyttes også som trøstebamse for barn som har vært involvert, eller vært vitne til dramatiske hendelser [17].

Brannvesenet er også en del av kampanjen Røykvarslerdagen. Røykvarslerdagen er en kampanje som oppfordrer husstanden til å teste alle røykvarslere, samt bytte batteri ved behov. Dette er også et viktig forebyggende tiltak som benyttes for å øke bevisstheten og viktigheten av søkelys på brannforebygging hos befolkningen [18].

2.3 SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER

Kommunene er ifølge § 13 i Brann- og eksplosjonsvernloven pliktig til å føre en oversikt over særskilte brannobjekter i sitt geografiske ansvarsområde [15]. Kommunene, med delegert myndighet til brannvesenet, har ansvaret for registrering og klassifisering av særskilte brannobjekter. Det skal gjennomføres en risikovurdering av alle aktuelle objekter for å se om objektet faller inn under en av kategoriene vist i tabell 1 [6].

TABELL 1 KATEGORISERING AV SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER.

Kategori	Beskrivelse
A	Bygninger og områder hvor brann kan medføre tap av mange liv.
B	Bygninger, anlegg, opplag, tunneller og lignende som ved sin beskaffenhet eller den virksomhet som foregår i dem, antas å medføre særlig brannfare eller fare for stor brann, eller hvor brann kan medføre store samfunnsmessige konsekvenser.
C	Viktige kulturhistoriske bygninger og anlegg

- Kategori A: I denne kategorien plasseres bygninger som er beregnet for opphold av større grupper mennesker. Eksempler på dette kan være sykehus, skoler og forsamlingslokaler.
- Kategori B: I denne kategorien havner bygg som antas å ha en større brannfare, eller som har en større samfunnsmessig rolle. Eksempler på dette kan være trafikkterminaler, kraftstasjoner og tankanlegg.
- Kategori C: I denne kategorien plasseres bygninger som har en viktig kulturhistorisk betydning. Eksempler på dette kan være museum, galleri og andre objekt med stor symbolsk verdi.

En del av det brannforebyggende arbeidet er å ha dialog med plan og bygningsetaten for å fange opp nybygg som havner i disse kategoriene [6]. Det registreres fortløpende nye særskilte brannobjekter i kommunene. Tabell 2 viser en økning i antall særskilte brannobjekter på landsbasis de 5 siste årene [7].

TABELL 2 KATEGORISK FORDELING AV ANTALL SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER 2016-2019..

Kategori	2019	2018	2017	2016	2015
A	27 265	26 891	26 554	23 190	22 857
B	6 177	6 273	6 378	6 274	6 305
C	1 707	1 660	1 566	1 508	1 520
Totalt =	35 149	34 824	34 498	30 972	30 682

2.4 RISIKOBASERT TILSYN

Kommunene skal, i henhold til Brann og eksplosjonsvernloven § 13, sørge for at det føres tilsyn på særskilte brannobjekter. Dette for å påse at objektene er tilstrekkelig sikret mot brann [15]. Før Forskrift om brannforebygging trådte i kraft 1.1.2016 var det et forhåndsbestemt tilsynsintervall for særskilte brannobjekter. Tilsynsintervallene var gitt i Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn [19]. Ved ikrafttredelse av Forskrift om brannforebygging ved inngangen til 2016, ble det gjort en endring på kravet om hyppighet på

tilsyn. Kravet om et gitt antall gjennomførte tilsyn ble erstattet med en risikobasert tilnærming.

I henhold til Forskrift om brannforebygging § 18 skal tilsyn gjennomføres og prioriteres på bakgrunn av følgende kriterier [16]:

- a) Risikoen for tap av liv og helse
- b) Risikoen for tap av materielle og kulturhistoriske verdier
- c) Risikoen for samfunnsmessige konsekvenser
- d) Risikoen for brudd på forebyggende plikter
- e) Effekten av tilsyn sammenlignet med andre brannforebyggende tiltak

Formålet med overgangen til risikobasert tilsyn var å få en tettere oppfølging på bygninger med større risiko, samt frigjøre ressurser for bruk til andre tiltak mot særskilte brannobjekter. Totalt har overgangen til risikobasert tilsyn ført til en nedgang i antall tilsyn gjennomført de siste 5 årene, se tabell 3 [7].

TABELL 3 ANTALL TILSYN GJENNOMFØRT 2015-2019.

Kategori	2019	2018	2017	2016	2015
A	8 183	9 312	11 137	11 629	15 710
B	1 791	1 730	2 096	2 873	3 682
C	375	368	448	384	519
Totalt =	10 349	11 410	13 681	14 886	19 911

Reduksjonen i antall tilsyn gjennomført sees i sammenheng med økningen i andre tiltak mot særskilte brannobjekter gitt i tabell 4. Tabellen viser er en klar økning i antall andre tiltak siden ikrafttredelse av ny forskrift i 2016 [7].

TABELL 4 ANDRE TILTAK MOT SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER 2015-2019

Kategori	2019	2018	2017	2016	2015
A	4 184	3 868	3 870	4 170	2 653
B	322	631	766	638	600
C	187	361	189	276	207
Totalt =	4 693	4 860	4 825	5 084	3 460

Tabell 4 viser er en signifikant økning i antall andre tiltak mot særskilte brannobjekter siden ikrafttredelse av ny forskrift i 2016 [7].

2.5 TILSYN MED SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER

Hensikten med gjennomføringen av et risikobasert tilsyn er å påse at bestemmelser gitt i, eller i samsvar med Brann og eksplosjonsvernloven følges [6]. Tilsynet består av en kontroll og en eventuell reaksjon, avhengig av tilsynets utfall. Tilsynet gjennomføres i henhold til gjeldende styrende dokumenter for tilsyn og forvaltningslovens bestemmelser.

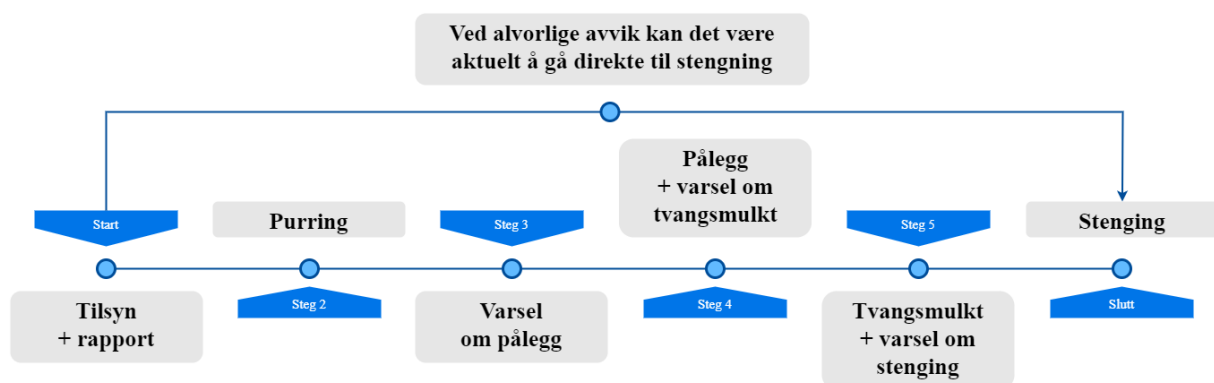
Tilsynet skal i henhold til Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet legges opp til å være:

- **Objektivt:** Avdekke de faktiske forholdene som strider i mot gjeldende lovgivning
- **Systemrettet:** Behandler avvik som et system, med søkelys på bakenforliggende årsak. Søker å behandle sykdom foran symptom.
- **Motivasjons- og informasjonsrettet:** Informerende og veiledende ovenfor eier for korrekt forståelse av bestemmelser og regelverk.

Tilsynsprosessen følger som hovedregel følgende saksflyt [6, 20]:

1. Varsel om tilsyn: Eier blir forhåndsvarslet om tilsyn.
2. Tilsyn: Tilsynet gjennomføres.
3. Tilsynsrapport: Etter gjennomført tilsyn blir eier gitt en kopi av tilsynsrapport med oversikt over eventuelle avvik og anmerkninger. Noen brannvesen velger på dette stadiet å legge ved et følgebrev som varsler rekken av tvangsmidler. I tillegg vil det bli gitt en svarfrist for når handlingsplan skal være utarbeidet og sendt til brannvesenet. Dersom tilsynet har vært tilfredsstillende og uten funn av avvik, er tilsynet formelt avsluttet på dette tidspunktet.
4. Svarebrev: Eier dokumenterer rettede avvik eller angir en plan for videre avvikslukking med tilhørende tidsfrister.
5. Aksept/ikke aksept: Brannvesenet vurderer om dokumentasjonen er tilstrekkelig for lukking av avvik. Dersom handlingsplan er mottatt, vurderes denne. Om videre reaksjon er nødvendig ut i fra det svaret som er mottatt, går saken videre.

Videre behandling av avvik gjøres i henhold til Veiledning til myndighetsutøvelse for tilsyn utført av brann- og feiervesenet [6]:

FIGUR 5 PROSEDYRE AVVIKSBEHANDLING

Figur 5 viser stegvis saksgang for behandling av avvik ved tilsyn med særskilte brannobjekter. Purring er ikke en del av saksgang beskrevet i tilsynsveileder. Det er av intervjuer og spørreundersøkelsen fremkommet at purring i flere tilfeller er en vanlig del av saksbehandlingen.

I tillegg til forhåndsvarslede tilsyn med særskilte brannobjekter, kan brannvesenet gjennomføre uanmeldte tilsyn. Dette gjennomføres i all hovedsak i de tilfeller det er ønskelig å kontrollere virksomheter i full drift. Eksempler på uanmeldte tilsyn kan være tilsyn på nattklubb og restauranter [6]. Andre uanmeldte tilsyn kan være tilfeller hvor brannvesenet har mottatt bekymringsmelding via branntips. Slike tilsyn gjennomføres uavhengig av om status som særskilt brannobjekt foreligger.

2.6 TVANGSMIDLER

Hvert år bruker brannvesenet et stort antall timer og andre ressurser på tilsyn [7]. Dersom avvik oppdages, følger brannvesenet prosedyrer gitt i Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet for å tilse at avviket blir lukket [6]. Prosedyren starter med at avviket blir gjort kjent for eier via tilsynsrapporten. Byggeier svarer så med en handlingsplan som viser når og hvordan avviket skal lukkes. Dersom handlingsplanen ikke er tilstrekkelig og avviket fortsatt står åpent, kan brannvesenet benytte et utvalg reaksjoner for å få lukket avviket.

I henhold til legalitetsprinsippet i grunnloven, kan ikke staten gjøre inngrep i borgernes rettsstilling uten hjemmel i lov. Legalitetsprinsippet har som formål å beskytte enkeltpersoner mot statsmakten [21]. I forbindelse med reaksjoner i etterkant av tilsyn innebærer dette at brannvesenet må ha rettslig grunnlag for sine handlinger og beslutninger. Dette betyr at all bruk av tvangsmidler må hjemles i Brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter.

Brannvesenets tvangsmidler/reaksjoner deles inn i to typer vedtak, enkeltvedtak og sanksjoner. Med enkeltvedtak menes et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer [22]. Sanksjon er i henhold til forvaltningsloven en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon [22].

Tabell 5 og tabell 6 viser en oversikt over tilgjengelige tvangsmidler i de to kategoriene, med tilhørende hjemmel i Brann- og eksplosjonsvernloven.

TABELL 5 ENKELTVEDTAK

Enkeltvedtak:	Hjemmel:
Pålegg om retting	§ 37, første ledd – Brann- og eksplosjonsvernloven
Pålegg om opplysninger	§ 33, første ledd – Brann- og eksplosjonsvernloven
Tvangsmulkt	§ 39 – Brann- og eksplosjonsvernloven
Forbud mot bruk	§ 37, andre og tredje ledd – Brann- og eksplosjonsvernloven

TABELL 6 SANKSJONER

Sanksjon	Hjemmel
Tvangsgjennomføring	§ 40 – Brann- og eksplosjonsvernloven
Straff	§ 42 – Brann- og eksplosjonsvernloven

Bruken av tvangsmidler gjøres etter en skjønnsmessig vurdering, men styres etter prinsippet om alvorlighetsgrad på avviket. Forhold som vektlegges ved bestemmelse av alvorlighetsgrad og utvelgelse av korrekte tvangsmidler er:

- Konsekvenser for liv, helse, miljø og materielle verdier
- Omfang og varighet av regelbruddet

Ved funn av avvik med overhengende fare for liv og helse, kan forbud mot bruk bli iverksatt umiddelbart.

2.7 BRUKERS OG EIERS PLIKTER

I Forskrift om brannforebygning er bruker enten eieren selv eller den eier har gitt hel eller delvis bruksrett [23]. Alle brukere har, i henhold til Forskrift om brannforebygging § 4, rett til å vite om bygget de bruker er tilstrekkelig brannsikret. Det være seg om det er en studenthybel, et leilighetskompleks, eller en omsorgsbolig [16].

Eieren av bygget plikter å kjenne til kravene for brannsikkerheten som gjelder byggverket. Eier skal ha kunnskap om det utstyret og de delene av bygget som skal sikre mot eventuelle branner, og begrense konsekvensene av disse [16].

Eieren av byggverket er ansvarlig for at brannsikkerheten er ivaretatt og at leietakere blir informert om dette. Hvis bygget har flere med bruksrett er det eieren sin plikt å sørge for at bruken samordnes slik at brannsikkerheten blir ivaretatt. Eieren har også ansvaret for vedlikehold av sikkerhetsinnretninger [16].

Bruker har plikter som går på brannsikker bruk av bygningen. Disse pliktene innebærer blant annet å sørge for at rømningsveier opprettholder sin funksjon. Bruker skal også informere eier om alle forhold eier må vite om for å opprettholde brannsikkerheten [23]. Dersom bruker oppdager forhold som truer brannsikkerheten, skal bruker gi tilbakemelding til eier om de faktiske forholdene. Dersom eier er utilgjengelig, må bruker selv iverksette tiltak.

2.8 SMILEFJESORDNINGEN TIL MATTILSYNET

Smilefjesordningen til Mattilsynet ble vedtatt innført i 2016. Ordningen retter seg først og fremst mot restauranter og kafeer, som innebærer 8 000 virksomheter. Formålet med ordningen er å sikre at virksomheten følger regelverket, samt sørge for at gjestene opplyses om tilsynet på en enkel og oversiktlig måte [24].

Det er 4 hovedområder som vektlegges ved tilsyn:

- Ledelse og rutiner
- Lokaler og utstyr
- Mathåndtering og tilberedning
- Sporbarhet og merking

Under de 4 hovedområdene er det 25 punkter. Punktene inneholder grunnleggende forhold som renhold, hygiene og at maten oppbevares ved riktig temperatur. Disse punktene blir alltid vurdert [25].

Etter endt tilsyn får virksomheten et smilefjessymbol; smilefjes, «strek-munn» eller «sur munn». Hvilket symbol virksomheten får bestemmes ut i fra den dårligste karakteren på punktene som Mattilsynet har sjekket. Resultatet av tilsynet må henges godt synlig i virksomhetens inngangsparti. Resultatene blir også publisert på Matportalens hjemmeside. Dersom virksomheten mottar en «strek-munn» eller «sur munn», indikerer dette at det er funnet et avvik. Serveringsstedet blir da informert om at feilen må rettes opp i. Når avviket er lukket skal virksomheten sende en melding til Mattilsynet, som da gjør en ny vurdering. Mattilsynet har 10 virkedager på seg til å følge opp saken. Dersom tidagersfristen ikke overholdes av Mattilsynet, er ikke smilefjesrapporten lenger gjeldende. Serveringsstedet kan da ta ned rapporten. Samtidig må Mattilsynet fjerne den fra sin digitale publisering [24].

2.8.1 KARTLEGGING AV SMILEFJESORDNINGEN

I 2017 sendte KANTAR TNS ut to spørreundersøkelser på vegne av Mattilsynet. Den ene undersøkelsen gikk ut til virksomheter berørt av ordningen, den andre til publikum. Spørreundersøkelsene hadde følgende formål:

- **Virksomhetene:**
Evaluere hvordan virksomhetene syntes ordningen fungerte; hvilken effekt ordningen har hatt på bransjen, samt hvordan tilsynet vurderes (Mattilsynet).
- **Publikum:**
Kartleggingen hadde som formål å se hvilken effekt ordningen hadde hatt på den enkelte borger, samt hvordan tilsynet vurderes.

Kartleggingen av virksomhetene viste at et klart flertall (75 %) var fornøyd med Smilefjesordningen. Halvparten av deltakerne responderte med at de var svært fornøyd. Det kan antas å være flere medvirkende faktorer til at så mange ser positivt på tiltaket. Noen av punktene som er verdt å trekke frem er at ordningen har gitt virksomheten en mulig konkurransefordel. Dette samsvarer med at 6 av 10 mener kundene er interessert i å vite om virksomheten overholder regelverket. Smilefjesordningen blir i så tilfelle et kvalitetsstempel som har betydning for gjestenes valg av restaurant.

Et annet positivt punkt er at 66 % bedriftene har et større søkelys på mattrygghet, samt at regelverksbrudd nå blir rettet opp raskere. På bakgrunn av dette kan det påstås at ordningen har ført til større etterlevelse av regelverket. Konklusjonen på rapporten er at innføring av Smilefjesordningen har vært vellykket. Både sett fra bedriftenes side og for Mattilsynets mål med å innføre ordningen [26].

For publikum har også ordningen hatt en positiv effekt. Ordningen scorer høyt på mange punkter. Hele 9 av 10 har en oppfatning om at ordningen er nyttig for forbruker/kunde. Mattilsynet får gode tilbakemeldinger, og ser ut til å ha høy tillit i befolkningen. Publikum er av den oppfatning om at informasjonen på smilefjesplakaten er lett å forstå, og de stoler på tilsynets vurderinger [27].

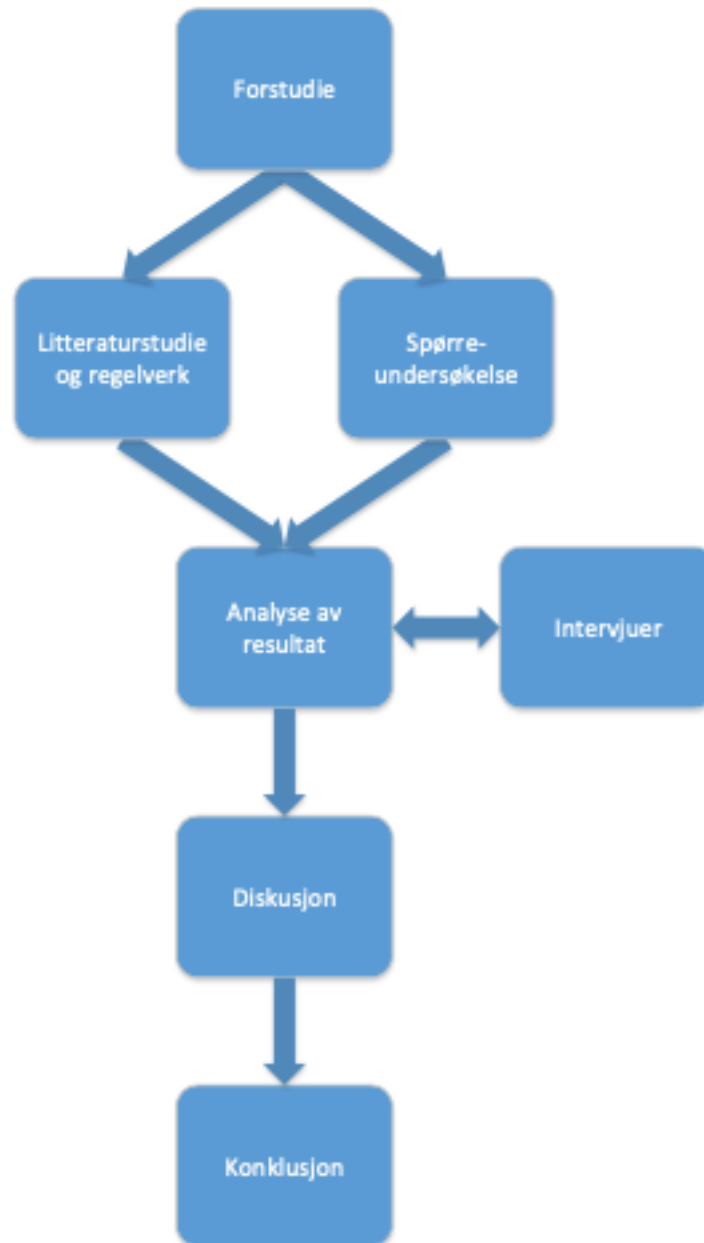
Smilefjesordningen kan vise til gode resultater. Siden ordningen ble innført på landsbasis i januar 2016 er det gjennomført over 15 000 tilsyn. Mattilsynet kan vise til at stadig flere serveringssteder mottar et smilefjes ved første gangs tilsyn. Etter to runder med tilsyn har

effekten av ordningen vist en økning fra 66 % til 72 % for serveringssteder som fikk smilefjes ved førstegangs tilsyn. I den andre enden av skalaen har antall serveringssteder som fikk sur munn hatt en reduksjon fra 2 % til 1 %. Ordningen ansees for å være en suksess. Effekten av ordningen er både målbar og signifikant [28].

3 METODE

I dette kapitlet blir det gjort rede for de ulike metodene som er benyttet i prosjektrapporten. Sammenhengen mellom metodene er illustrert i figur 6. Prosjektrapporten har sitt utgangspunkt i en blanding av kvalitative og kvantitative metoder, med mest bruk av kvalitativ metode. De enkelte elementene i figur 6 er beskrevet nedenfor.

FIGUR 6 METODE

3.1 FORSTUDIE

Arbeidet med prosjektoppgaven ble innledet med en forstudie. Forstudien besto av lesing av granskingsrapporter og samtaler med relevante tilsynsmyndigheter. Granskingsrapport etter brannen ved Hovseterhjemmet fungerte som en katalysator for gruppen til å se nærmere på prosessen med lukking av avvik [4]. Innledende samtaler med DSB, samt noen utvalgte brannvesen ble initiert. Det ble i tillegg gjennomført en samtale med en avdeling for

forvaltning av bygg, på kommunalt nivå. Dette for å få innblikk i hvordan tilsyn følges opp både fra eiers og tilsynsmyndighets side.

Forstudien avdekket et behov for en grundig gjennomgang av gjeldende regelverk, og søk etter relevant litteratur på emnet.

3.2 LITTERATURSTUDIE OG REGELVERK

Metoden har til hensikt å sikre at litteratur benyttet i oppgaven holder høyt faglig nivå. All litteratur benyttet i oppgaven er fortrinnsvis hentet fra rapporter, veiledninger og regelverk knyttet til tema.

Rapporter benyttet i oppgaven er forskningsbaserte og kan spores til aktuelle etater og direktorater. Av faglitterære verk er kun «Grunnleggende brannteknikk – Bjarne C. Hagen» benyttet.

Grundig gjennomgang av relevant regelverk og tilhørende veiledninger har vært viktig for forståelsen av saksgang i forbindelse med tilsyn.

3.3 SPØRREUNDERSØKELSE

Forstudien, gjennomgang av relevant regelverk og innledende samtaler med tilsynsmyndigheter, identifiserte et behov for å gjennomføre en spørreundersøkelse. Formålet med spørreundersøkelsen var å kartlegge hvordan brannvesen følger opp avvik. Videre skulle spørreundersøkelsen avdekke hvorvidt det kunne sees forskjeller på rutiner for lukking av avvik hos brannvesen av ulik størrelse. Et annet viktig formål med spørreundersøkelsen var å undersøke om respondentene selv ga uttrykk for at det var behov for nye alternativer til dagens tilgjengelige tvangsmidler.

Metode for utvalg av respondenter er probabilistisk sampling. Sannsynligheten for at noen blir valgt er kjent, hver enkel respondent er valgt for å delta i undersøkelsen [29]. Respondentene til spørreundersøkelsen er personer som er tilknyttet området tilsyn med særskilte brannobjekter, i den forebyggende avdelingen. Det ble sett på som mest hensiktsmessig å plukke ut disse respondentene fremfor en brannsjef. Dette grunnet at disse respondentene jobber direkte med tematikken i oppgaven.

Spørsmålene i spørreundersøkelsen ble laget med en direkte sporbarhet til problemstillingen i rapporten. I forstudien ble det identifisert utfordringer knyttet til tilgangen på tallfestede data som omhandlet avvik og håndtering av avvik. På bakgrunn av dette ble spørreundersøkelsen konstruert med en blanding av kvalitative og kvantitative spørsmål.

3.4 DYBDEINTERVJU

Et dybdeintervju er en kvalitativ metode hvor informasjon innhentes ved intervju. Et annet ord for dybdeintervju er ustrukturert enkelt intervju. Når det er behov for en dypere forståelse av en problemstilling er dybdeintervju en foretrukket form. Problemstillingen er forhåndsdefinert, og deltagerne er allerede godt kjent med tematikken. Dette gir rom for en dypere tilnærming til materien [30, 31].

På grunn av koronasituasjonen har det ikke vært hensiktsmessig å gjennomføre fysiske møter med intervjuobjektene. Intervjuer er gjennomført via Microsoft Teams. Den mer korrekte formen på intervjuet blir derfor online dybdeintervju.

Aktuelle intervjuobjekt ble forespurt via e-post om de hadde anledning til å stille til dybdeintervju. Intervjuobjekter ble valgt ut i fra størrelse og organisering på tilhørende brannvesen. Dette for å få dekket mangfoldet som er i landets brannvesen. Intervjuobjekter er anonymisert i rapporten for at objektene skulle kunne snakke fritt uten å måtte tenke på at informasjonen kan bli brukt mot dem.

I forkant av intervjuene ble det forfattet en intervjuguide. Intervjuguiden sørget for at inngangen til intervjuene ble like for alle objektene. Guiden inneholdt også veiledende spørsmål, slik at intervjuene hadde noen retningslinjer som styrte tematikken. Intervjuguide og revidert intervjuguide ligger vedlagt som vedlegg B og vedlegg C i rapporten.

Oppgaven tar for seg problemstillinger knyttet til tilsyn. Tilsyn er en viktig komponent i området som omhandler brannforebygging. For å få svar på spørsmål knyttet opp mot tilsyn og bruken av tvangsmidler, var det ønskelig å prate direkte med brannvesenet. På denne måten oppnås en validitet på informasjonen, da den kommer direkte fra utøvende tilsynsmyndighet. Det var også ønskelig å få brannvesenets synspunkt vedrørende alternative tvangsmidler. Særlig var det viktig å få innsikt i intervjuobjektene tanker på om det er behov for alternative tvangsmidler.

Veiledende spørsmål ble sendt ut på forhånd til intervjuobjektene. Dette for å gi mulighet til forberedelse, samt tydeliggjøre intensjon med oppgaven.

Det ble på forhånd informert om at det var ønskelig å gjøre opptak av intervjuet via Teams. For å gjennomføre opptak av intervjuer kreves samtykke. Intervjuobjektene ble i forkant av intervjuene sendt et samtykkeskjema (vedlegg A). Opptaket ble siden gjort tilgjengelig for alle involverte. Referat av intervju ble produsert for videre bruk i rapporten. Intervjuet ble deretter slettet.

Intervjuene ble gjennomført i henhold til intervjuguide, og objektene fikk fortelle fritt. Det var åpent for at både gruppen og intervjuobjektene fikk stille oppfølgingsspørsmål dersom noe var uklart eller ufullstendig.

3.5 ANALYSE AV RESULTATER

Analyse av resultater fra spørreundersøkelse ble utført. Alle responser ble importert til databehandlingsprogram for å gi et oversiktlig bilde på svarfordeling på de ulike spørsmålene. Videre ble kommentarer hentet ut fra svarskjemaene. Trender hvor flere respondenter hadde kommentert tilnærmet likt ble vektlagt. Motsetninger til trendene ble også trukket ut av kommentarene, dette for å skape dybde og grunnlag for videre diskusjon i oppgaven.

Analysen av spørreskjema dannet grunnlaget for intervjuer med utvalgte respondenter fra spørreundersøkelsen. Analysen lå også til grunn ved revisjon av intervjuguide.

Det ble også foretatt analyser i etterkant av gjennomførte dybdeintervjuer. Analysene ble foretatt ved sammenligning av møtoreferater, der gjentakende tema og motsetninger ble trukket frem.

Analysene innehar en viktig rolle i arbeidet med kartlegging av brannvesenets bruk av tvangsmidler.

3.6 METODEKRITIKK

I dette delkapittelet blir det foretatt et kritisk blikk på metoden.

3.6.1 SPØRREUNDERSØKELSEN

Spørreundersøkelse som metode har noen svakheter og begrensninger. En av begrensningene er at man ikke går noe særlig i dybden på tema som ønskes belyst. Tematikken i undersøkelsen vil gjerne fremstå noe overflatisk og generell. Data som blir fremstilt er ofte grunne, og pirker kun i overflaten [29]. For å få ekstra dybde på tema, ble det derfor gitt mulighet til å legge inn kommentar til responsen. I tillegg ble et utvalg av respondentene intervjuet i etterkant av spørreundersøkelsen.

For at spørreundersøkelsen skal ha validitet med hensyn til ønsket resultat må det gjennom forarbeidet kartlegges hvilken fokusgruppe som er optimale respondenter. Det kan være stor variasjon i hvilke svar en kan forvente dersom feil fokusgruppe blir valgt. For spørreundersøkelsen brukt i rapporten har det vært et målrettet valg at respondenten skal være ledere i forebyggende avdeling. Dette er blitt kommunisert i e-post sendt ut til hvert enkelt brannvesen. Det tas høyde for at alle brannvesen ikke har en egen avdeling for brannforebygging. For brannvesen uten leder i forebyggende avdeling var brannsjef foretrukket respondent.

Dersom det ikke er nok respondenter til undersøkelsen kalles dette utvalgsfeil [29]. Undersøkelsen vil da ikke være representativ for populasjonen som ønskes undersøkt. Spørreundersøkelsen i rapporten hadde 81 respondenter, dette tilsvarer nesten 50 % av populasjonen. På bakgrunn av dette kan det antas at svar gitt i undersøkelsen er representative for det utvalget som er undersøkt.

Ved dårlig formulerte spørsmål kan det forekomme målefeil. For å kvalitetssikre spørreundersøkelsen har den gått i gjennom to revisjoner. Revisjonene ble utført i samarbeid med veiledere fra Bergen brannvesen. Veiledere har lest i gjennom spørsmål, samt gitt tilbakemelding på eventuelle utbedringer. Dette er tatt til etterretning og fulgt opp. Selv med denne formen for oppfølging kan respondenter av undersøkelsen oppleve at spørsmål blir for vage.

I tillegg ble et av spørsmålene forkastet etter responsene kom inn. Av svarene i undersøkelsen fremkom det at spørsmålet som ble stilt var for åpent og det ga ingen data som hadde noe relevans i rapporten.

3.6.2 DYBDEINTERVJUER

Gjennomføring av intervju kan være utfordrende. Evnen til å utføre et godt intervju er noe som utvikles gjennom øvelse [29]. Det er ønskelig at respondenten skal prate mest mulig. Intervjueren skal prate minst mulig. Formålet med intervjuet er at respondenten skal levere relevant informasjon, eller ny informasjon. Intervjuet er ikke en arena for debatt. Intervjuet må ha en logisk struktur, slik at rekkefølgen spørsmålene stilles i gir mening. Spørsmålene skal ikke være ledende, eller komme med påstander som kan føre til at respondenten går i forsvar eller blir irritert [32].

Det har vært et mål at spørsmålene brukt i intervjuet skal være enkle, åpne og nøytrale. Intervjuguide ble konstruert uten innhold av lange og kompliserte spørsmål, da dette er faktorer som kan gjøre det uklart hva det spørres om.

Det første intervjuet som ble utført bar noe preg av gruppens manglende erfaring med intervjueteknikk. Intervjuet ble gjennomført tidlig i studien, da gruppen ikke hadde opparbeidet seg nok innsikt og kunnskap. Intervjuet ble likevel en god kilde til informasjon, og ga kunnskap om hvordan det aktuelle brannvesenet opererer.

Etter det første intervjuet ble det også tydeliggjort for gruppen at dette intervjuet kom for tidlig i prosjektet. Det ble avdekt et behov for mer kunnskap på tema og kjennskap til rutiner. Øvrige intervjuer ble derfor foretatt etter fullført spørreundersøkelse. I tillegg ble det foretatt en revisjon av intervjuguide, der de veiledende spørsmålene ble tilpasset resultater fra spørreundersøkelsen.

3.6.3 LITTERATURSTUDIE OG REGELVERK

Litteraturstudie som metode innebærer søk etter litteratur som er relevant til rapportens problemstillinger. Relevant litteratur diskuteres og analyseres i prosjektrapporten.

En fallgrube knyttet til litteratursøk er at den åpner opp for ulike former for skjevhet, eller bias. Et eksempel på dette er når litteratur brukt i en rapport underbygger kun ens egne funn. Kritisk forskning rundt gitt tema blir på denne måten utelatt. En slik rapport vil derfor ikke reflektere virkeligheten, og dens anvendbarhet vil være begrenset. I verste fall vil den være farlig. Dersom funn ender med anbefalinger og iverksetting av tiltak rettet mot en bestemt problemstilling, vil anbefalingene hvile på et falskt grunnlag [33].

For kvalitetssikring av det faglige grunnlaget i oppgaven, er all litteratur i oppgaven hentet fra ulike direktorater og myndigheter. Videre er det brukt veiledninger som er basert på forskrifter, hjemlet i gjeldende lovverk. Alt grunnleggende lovverk er hentet ut i fra gjeldende dato.

4 RESULTATER

Dette kapittelet inneholder resultater fra spørreundersøkelse og intervjuer.

4.1 SPØRREUNDERSØKELSE

Prosjektgruppen fikk på forespørsel til DSB tilgang på 195 e-postadresser til ulike brannvesen i hele landet. Spørreskjema besto av 13 spørsmål. Avkrysningsspørsmålene ga respondentene mulighet til å legge kommentarer til sine svar. Spørreskjema ligger vedlagt som vedlegg D i rapporten.

Spørreundersøkelsen hadde totalt 81 respondenter, der 55 var fra kommunale brannvesen og 26 var fra interkommunale. Spørreundersøkelsen ble sendt ut til ledere av forebyggende avdeling eller brannsjef, i 195 av landets brannvesen.

4.1.1 TILSYN OG AVVIK

Innledningsvis i spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi et estimat på hvor mange tilsyn som blir utført av deres respektive avdeling hvert år. De ble også bedt om å oppgi hvor mange av tilsynene det skrives avvik på.

To av respondentene i spørreundersøkelsen hadde ikke oversikt over antall avvik. En respondent oppga at nesten alle endte i avvik. Disse er ikke tatt med i avregningen. I tillegg er det regnet ut et gjennomsnitt på respondenter som har oppgitt antall tilsyn/avvik med en buffer. Eksempelvis dersom respondenten har oppgitt 60-70, så er 65 benyttet til utregninger i oversikten.

TABELL 7 OVERSIKT TILSYN OG AVVIK

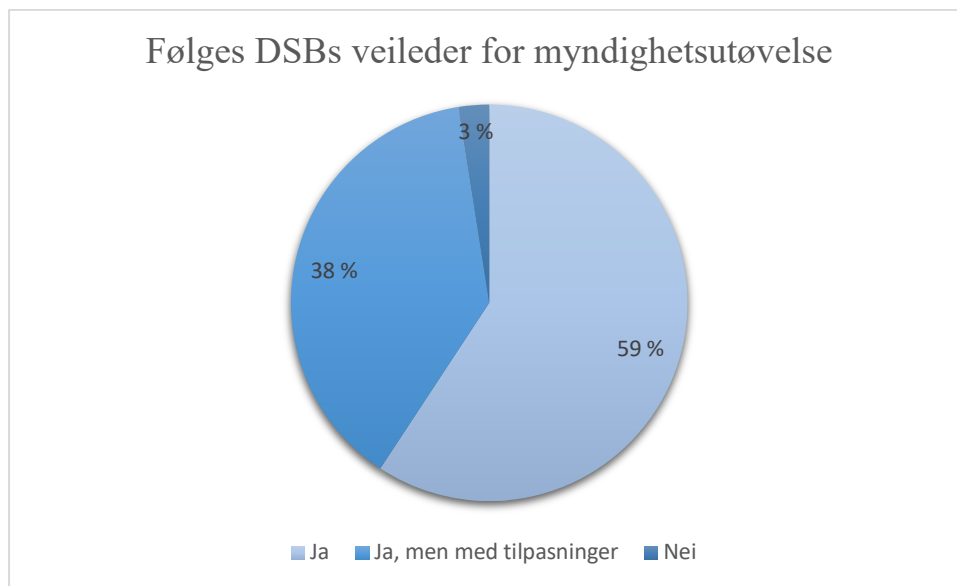
Organisering	Tilsyn	Avvik	Avviksprosent
Interkommunalt	4 050	2 662	65,7 %
Kommunalt	4 401	2 599	59,1 %

Tabell 7 viser en oversikt over innrapportert antall tilsyn og avvik i spørreundersøkelsen. Totalt sett kan det sees en stor andel avvik i forhold til antall gjennomførte tilsyn. Høyest prosentandel avvik forekom blant interkommunale brannvesen, der det er estimert at 65,7 % av alle tilsyn ender opp med skriving av avvik.

4.1.2 BRUK AV TVANGSMIDLER

Denne delen av spørreundersøkelsen hadde til hensikt å kartlegge benyttede tvangsmidler og prosedyrer for bruk av tvangsmidler hos de ulike avdelingene.

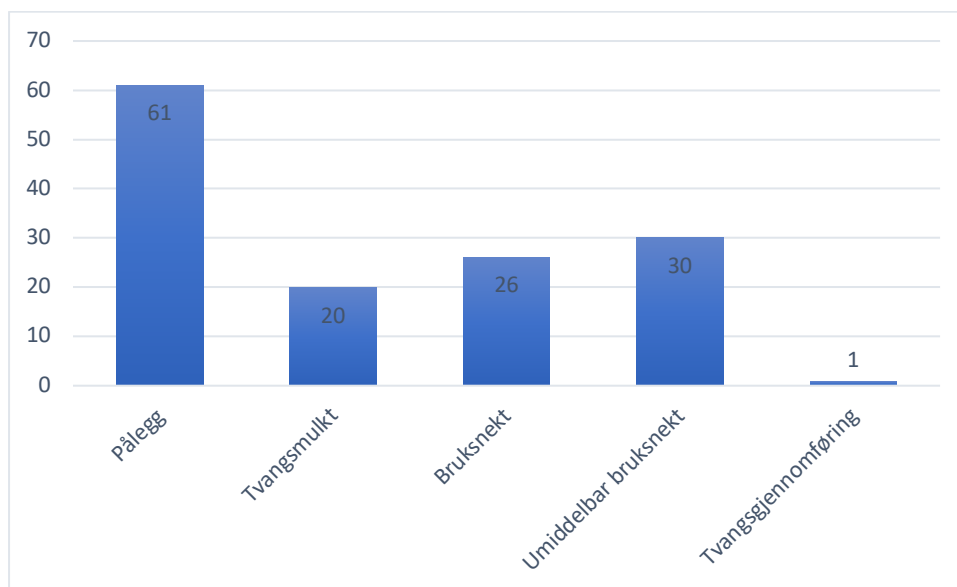
Det første spørsmålet i denne delen omhandlet hvorvidt prosedyren gitt i Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet ble fulgt.

FIGUR 7 PROSEDYRE FOR MYNDIGHETSUTØVELSE

Figur 7 viser at 59 % benytter prosedyren gitt i veilederen som er utarbeidet av DSB for myndighetsutøvelse i forbindelse med tilsyn. Videre kan det sees at 38 % bruker denne prosedyren som utgangspunkt, men har foretatt tilpasninger.

Det neste spørsmålet hadde som formål å avdekke om alle de tilgjengelige tvangsmidlene blir benyttet, og til hvilken grad.

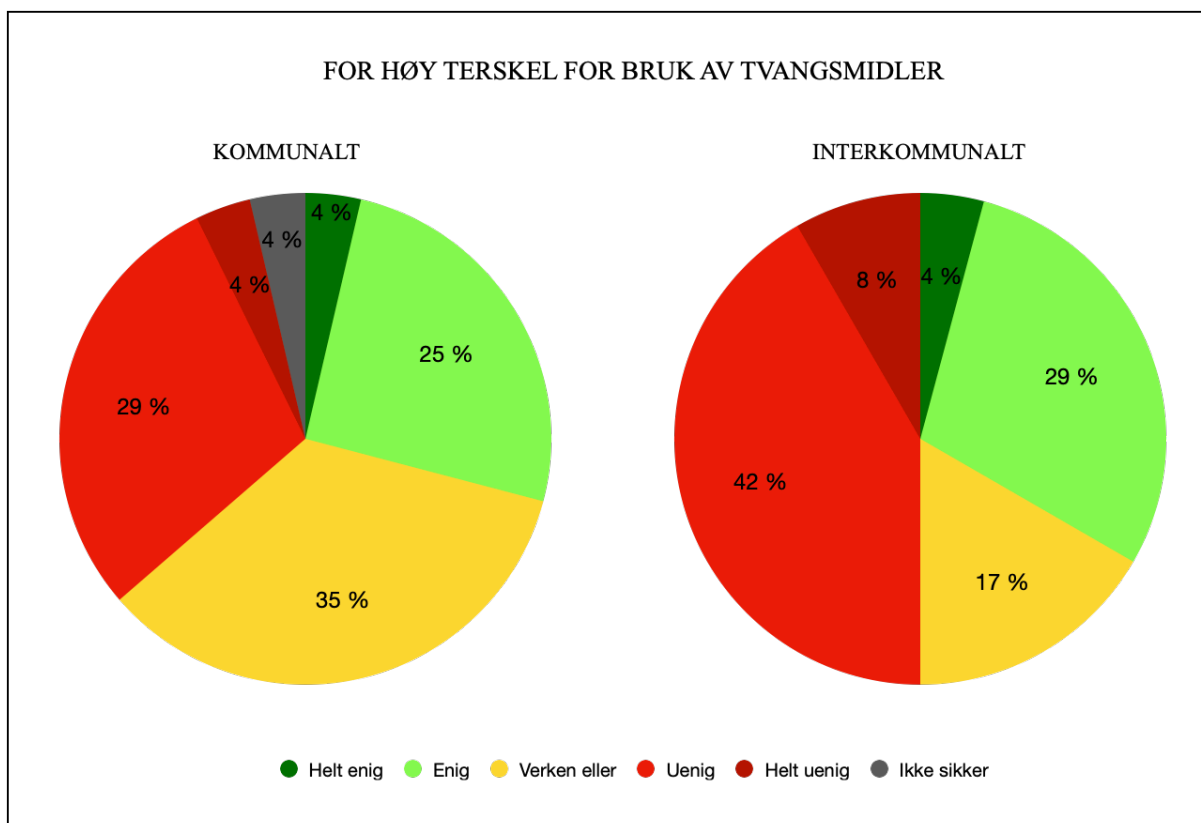

FIGUR 8 BENYTTETE TVANGSMIDLER

Figur 8 viser at alle tilgjengelige tvangsmidler blir benyttet. Pålegg er blitt tatt i bruk av 61 brannvesen, og skiller seg ut som det mest benyttede tvangsmiddelet. Kun en av respondentene hadde benyttet seg av tvangsgjennomføring.

Videre i spørreundersøkelsen ble det spurt om terskelen for å benytte tvangsmidler var for høy.

FIGUR 9 TERSKEL FOR BRUK AV TVANGSMIDLER

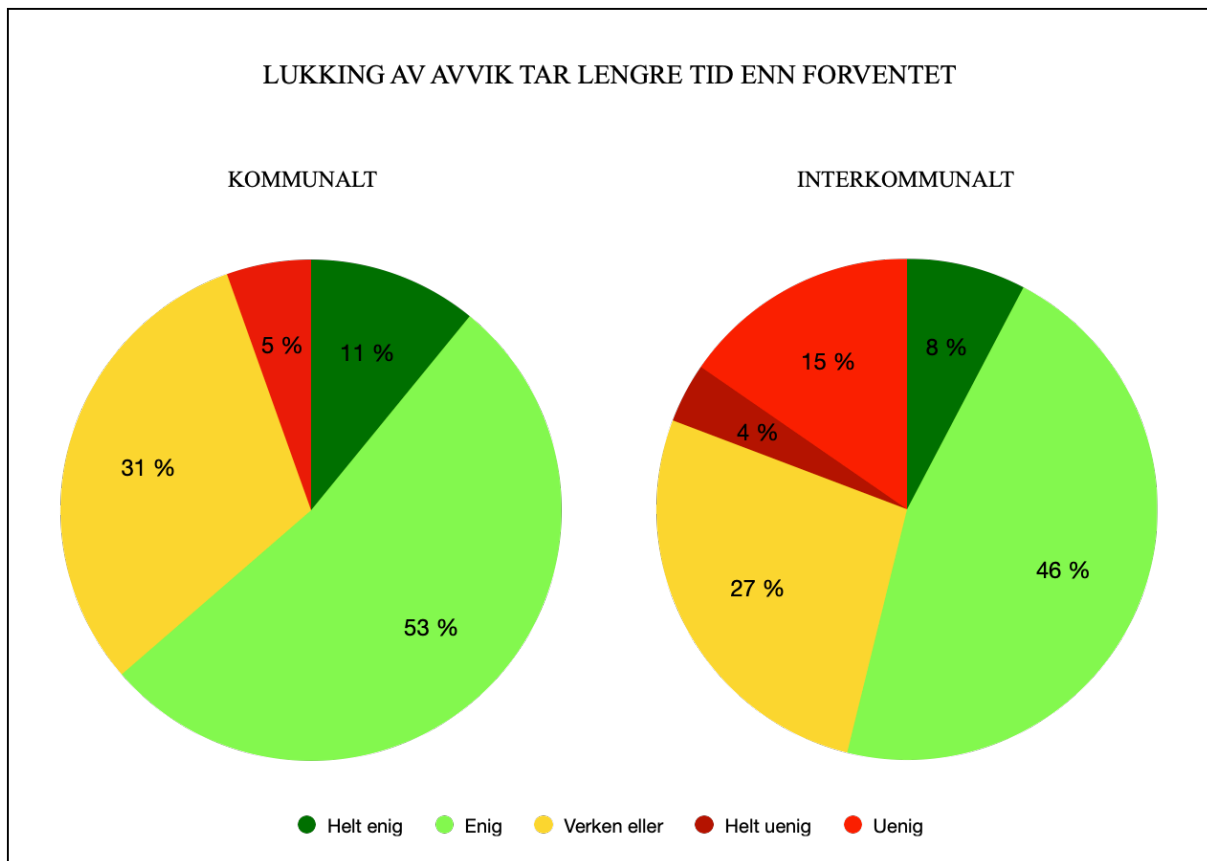
Figur 9 viser at respondentene organisert i kommunale brannvesen er delt forholdsvis likt mellom å være «enig», «uenig» eller «verken eller» på dette spørsmålet. Figuren viser også at et flertall av respondentene som var organisert i interkommunale brannvesen er uenige i at terskelen er for høy for bruk av tvangsmidler.

Det kommer frem av kommentarer at brannvesenet ønsker å ha et fokus på dialog og forståelse. Mange ser derfor på tvangsmidler som en siste løsning, og bruker det med forsiktighet. Det kommer også frem at bruk av tvangsmidler avhenger av alvorlighetsgrad for avviket.

Et annet punkt som nevnes av respondentene er at det føles unaturlig å være veldig formell i møte med folk de kjenner. En annen respondent sier at i mindre lokale samfunn der alle kjenner alle vil en utstrakt bruk av tvangsmidler kunne ha en negativ innvirkning på brannvesenets rykte og anseelse.

4.1.3 LUKKING AV AVVIK

Denne delen av spørreundersøkelsen hadde til hensikt å kartlegge brannvesenets oppfatning rundt avviksbehandling og tilgjengelige tvangsmidler. Respondentene ble spurt om prosessen med lukking av avvik tar lengre tid enn forventet.

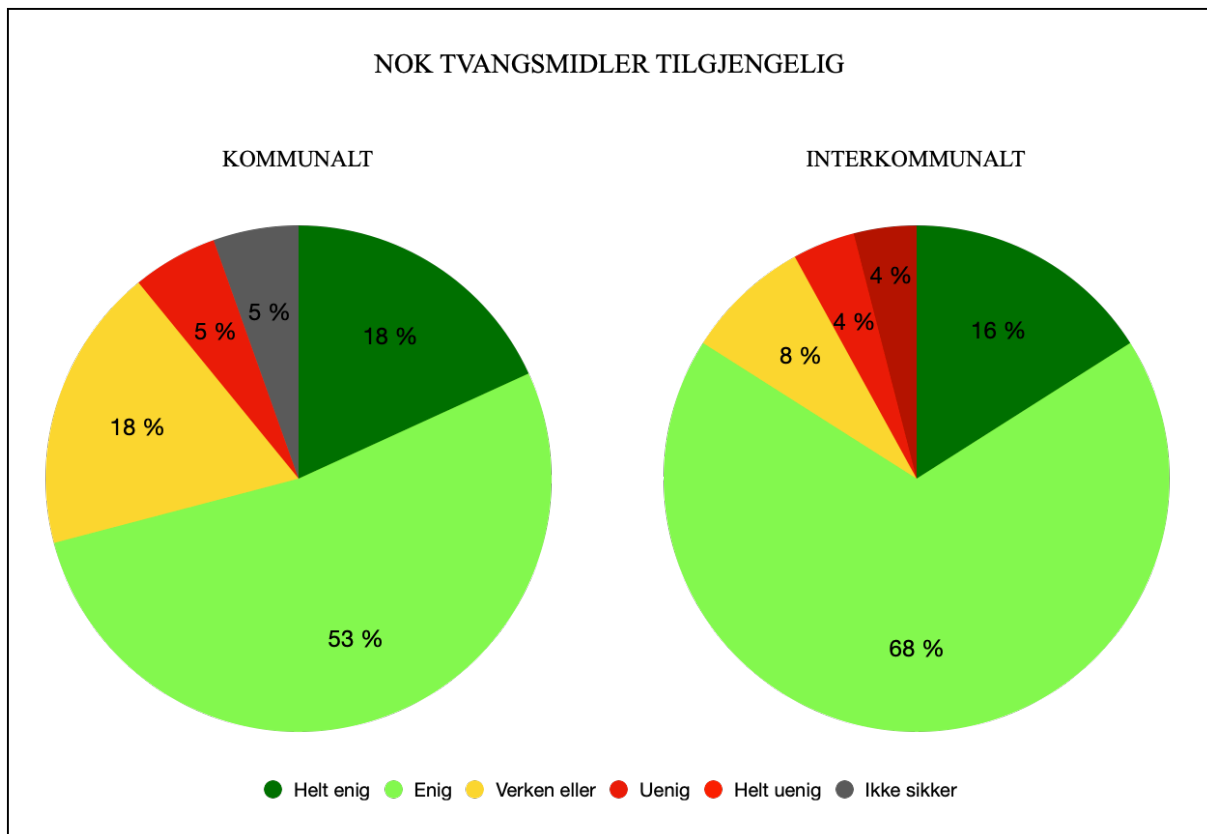
FIGUR 10 LUKKING AV AVVIK

Figur 10 viser at over halvparten av respondentene både kommunalt og interkommunalt oppga at lukking av avvik kan ta lengre tid enn forventet.

Det oppgis i kommentarer flere grunner som kan være medvirkende til at avvik får stå åpne over tid. Blant annet nevnes det at eier av bygget ikke har tilegnet seg nok kunnskap om hvordan lukke avvik. Respondentene opplever i noen tilfeller eier som en useriøs aktør som kan ha problemer med å se viktigheten med å lukke avvik. Andre påpeker at økonomi og prioritering er en medvirkende årsak til at lukking av avvik tar for lang tid. Noen sier at det er forventet at lukking av avvik tar lengre tid enn forventet. Det nevnes at noen bygg er såpass komplekse at det vil kreve innleid kompetanse for å lukke avvik.

4.1.4 TILGJENGELIGE TVANGSMIDLER

Det ble i spørreundersøkelsen spurt om hvorvidt respondentene var enige i at dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige for effektivt å lukke avvik.

FIGUR 11 TILGJENGELIGE TVANGSMIDLER

Figur 11 viser at et stort flertall av respondentene mener at brannvesenet har nok tvangsmidler tilgjengelig for å effektivt lukke avvik etter tilsyn.

Mange respondenter uttaler i kommentarer at det er tilstrekkelig med tvangsmidler tilgjengelig for å lukke avvik. Flere respondenter oppgir at de unngår bruken av tvangsmidler i det lengste. Dialog og informasjon er for mange de mest effektive tiltakene for lukking av avvik.

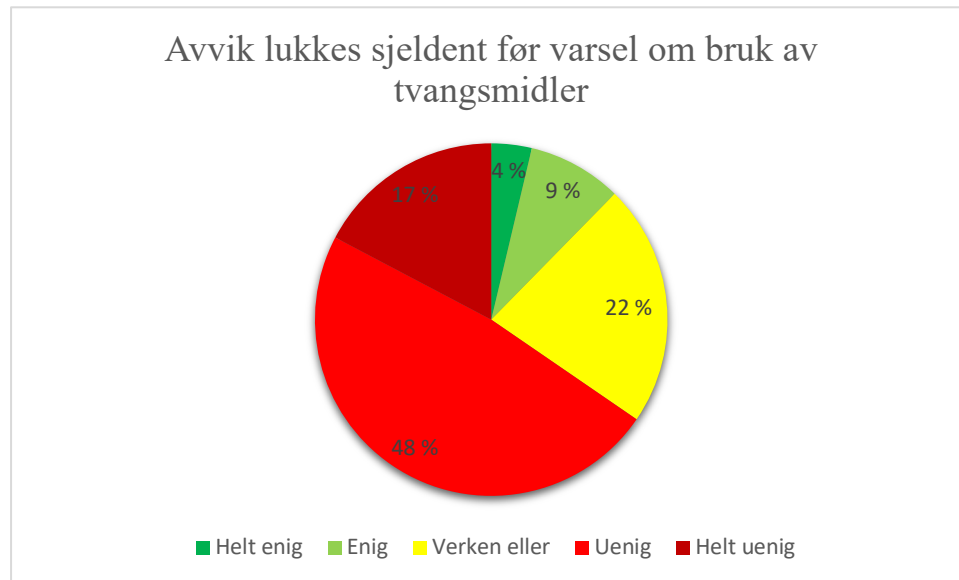
Noen respondenter sier at det er nok tvangsmidler tilgjengelig, men at de er for konservative i utforming. De oppgir at det hadde vært ønskelig med flere graderinger slik at avvik og tiltak står bedre i forhold til hverandre; mulighet til å gi forelegg på stedet ved funn av alvorlige avvik (brannør som ikke går igjen, blokkert rømningsvei). Overgang mellom tvangsmulkt og bruk av stenging som sekundær reaksjonsform er for stor.

En kommentar uttrykker at det er tilstrekkelig med dagens tvangsmidler, men at de kan for lite om tema. Respondenten oppgir videre at opplæring i bruk av tvangsmidler ikke er en del av pensum ved Norges brannskole. Andre respondenter forteller at de må bli tryggere i jussen for å kunne utnytte tvangsmidlene optimalt.

Flere respondenter uttaler at kommunalt eierskap tilsier større utfordringer knyttet til bruk av tvangsmidler. Det er også knyttet utfordringer til lukking av avvik når kommunen er en stor aktør i en liten kommune.

4.1.5 LUKKING AV AVVIK UTEN BRUK AV TVANGSMIDLER

Respondentene ble spurt om hvorvidt de var enige i at avvik sjeldent lukkes før det blir utstedt varsel om bruk av tvangsmidler.

FIGUR 12 LUKKING AV AVVIK FØR VARSEL OM BRUK AV TVANGSMIDLER

Figur 12 viser at det store flertallet av respondentene er uenige i at avvik sjeldent lukkes før det er varslet bruk av tvangsmidler.

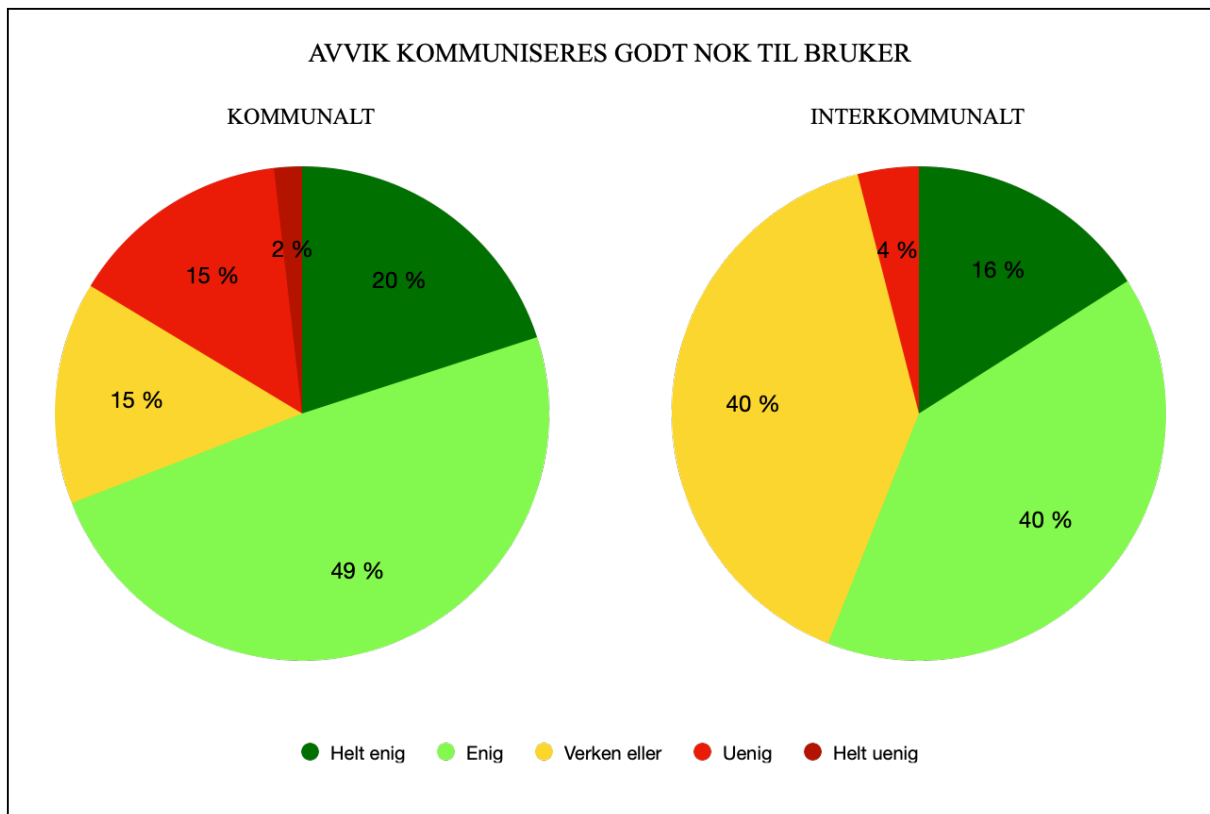
Flere respondenter oppgir i kommentarer et stort fokus på dialog og oppfølging. Med god kommunikasjon blir avvik lukket før det er nødvendig å bruke tvangsmidler. Et betydelig antall respondenter oppgir at det blir sendt ut en del purringer.

For avvik som ikke blir lukket innen gitt tid oppgir noen respondenter økonomi som en medvirkende årsak. I noen av disse tilfellene må eier prioritere alvorlige avvik på bekostning av mindre avvik som da gjerne blir stående åpne.

En respondent oppgir at de som har dårligst internkontroll er de som er dårligst til å lukke avvik.

4.1.6 KOMMUNIKASJON TIL BRUKER

Denne delen av spørreundersøkelsen skulle avdekke brannvesenets oppfatning vedrørende kommunikasjon av avvik til bruker.

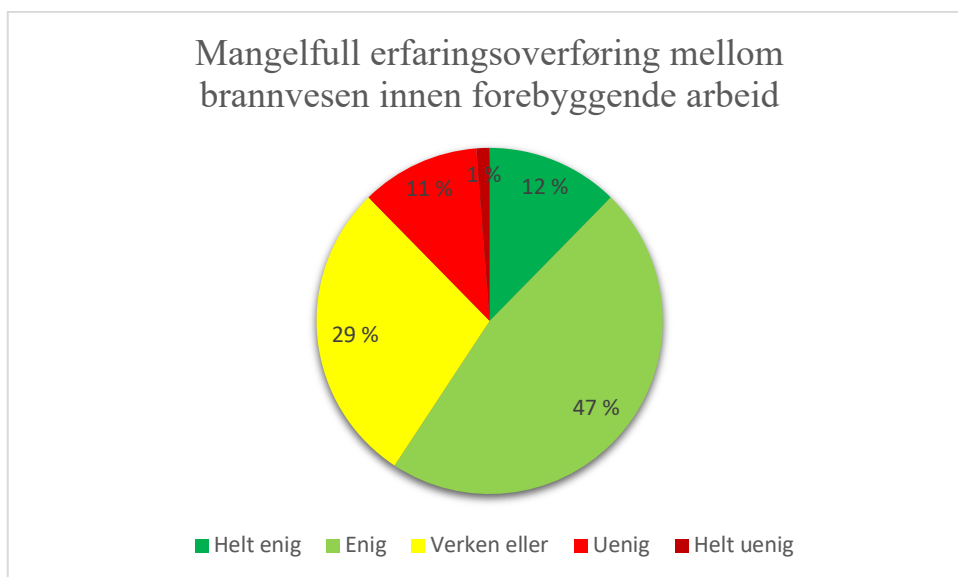
FIGUR 13 INFORMASJON TIL BRUKERE KOMMUNALT

Figur 13 viser at et flertall av respondentene mener at avvik blir godt nok kommunisert til brukere av den aktuelle bygningen.

Av kommentarer fremkommer det at kommunikasjon av avvik til bruker fungerer mest optimalt når bruker er med på tilsyn. I mindre bygg, og dersom bruker ikke er deltagende i gjennomføringen av tilsynet, er kommunikasjon av avvik til bruker dårligere. Dersom bruker ikke er deltagende på tilsynet, faller ansvaret på eier. Kommunikasjon til bruker kan i slike tilfeller være noe varierende.

4.1.7 ERFARINGSOVERFØRING FOREBYGGENDE ARBEID

Denne delen av spørreundersøkelsen hadde til hensikt å kartlegge hvilken oppfatning brannvesenet har angående erfaringsoverføring innen brannforebyggende arbeid mellom brannvesen.

FIGUR 14 ERFARINGSOVERFØRING

Figur 14 viser at over halvparten av respondentene i spørreundersøkelsen oppga at erfaringsoverføring mellom brannvesen innen brannforebyggende arbeid er mangelfullt.

Et betydelig antall respondenter mener det er rom for forbedring på dette området. Noen respondenter oppgir at erfaringsoverføring mellom brannvesenet oppleves som tilfeldig. En respondent uttaler at det ikke er noe ønske om samarbeid brannvesen seg i mellom, alle vil gjøre det på sin måte og ingen har derfor noe ønske om å samarbeide. Samtidig opplever noen distrikter et godt samarbeid med nærliggende brannvesen.

Flere brannvesen uttaler at de ønsker en felles arena hvor de kan ta lærdom av hverandre. Det er også et ønske fra noen respondenter at det fokuseres mer på selve tilsynsprosessen, da dette er et tema som har fått lite oppmerksomhet på konferanser og samlinger. En respondent uttaler at de i økende grad opplever etterspørsel om erfaringsoverføring blant brannvesen, samt et ønske om at saker som har med brannforebygging behandles mer likt.

4.2 OPPSUMMERING AV SPØRREUNDERSØKELSE

Dette delkapittelet inneholder en oppsummering av funn gjort i gjennomført spørreundersøkelse. Generelt kunne det i spørreundersøkelsen sees relativt små variasjoner i responser fra kommunale brannvesen sammenlignet med interkommunale brannvesen.

- DSB sin veileder for myndighetsutøvelse ved tilsyn utført av brann- og feiervesenet er utgangspunkt for bruk av tvangsmidler hos et stort flertall.
- Det kan sees en høy avviksprosent i forhold til gjennomførte tilsyn både hos kommunale og interkommunale brannvesen.
- Et flertall mener dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige for effektivt å lukke avvik.
- Flertallet mener lukking av avvik tar lengre tid enn forventet.

- Det benyttes forholdsvis lite tvangsmidler, men mye purring. Flere respondenter oppga også at det kunne være «for strengt» å benytte tvangsmidler, gitt målsetning om at tilsyn skal være motivasjons- og informasjonsrettet.
- En stor andel av respondentene mente at prosessen med lukking av avvik tar for lang tid.
- Et høyt antall av respondentene mener at erfaringsoverføring mellom brannvesen innen brannforebygging er mangelfullt.

4.3 DYBDEINTERVJUER

Det ble gjennomført 4 intervjuer med utvalgte brannvesen. Deltagende brannvesen i spørreundersøkelsen ble valgt med hensyn til størrelse og organisering. Det ble ansett for å være mest hensiktsmessig å ha representanter fra store og små, samt kommunale og interkommunale brannvesen.

Brannvesen som deltok i spørreundersøkelsen:

- Stort kommunalt brannvesen
- Stort interkommunalt brannvesen
- Mindre interkommunalt brannvesen
- Mindre kommunalt brannvesen

4.4 OPPSUMMERING AV DYBDEINTERVJUER

Spørreundersøkelsen dannet grunnlaget for de gjennomførte dybdeintervjuene. På bakgrunn av dette kan det sees en likhet i tematikk og resultater i forhold til spørreundersøkelsen. Dette delkapittelet inneholder en oppsummering av resultatene fra dybdeintervjuene.

4.4.1 AVVIK

Det fremkom i intervjuene at gjeldende lovverk kan være utfordrende å tolke for byggeier. Språket i veiledende forskrifter kan oppleves som komplisert. Gjentakende for tilsynene som ble gått, var at eier manglet kunnskap om eget bygg.

Samtlige intervjuobjekter kunne melde at avvik ved tilsyn sjeldent gis på detaljnivå. Hovedfokuset for tilsyn er ikke hvorvidt det mangler en lyspære i et lys, helhetsbildet må sees. At lyspæren ikke har blitt byttet kan være et symptom på manglende internkontroll, og vil i så tilfelle være avvik i henhold til § 9 i forebyggendeforskriften. Intervjuobjektene fortalte at flertallet av avvikene omhandler system og mangel på dokumentasjon (§ 9 og § 10).

I ett av dybdeintervjuene kom det frem at noen byggeiere kunne oppleves som fiendtlig innstilt til at brannvesenet skulle foreta tilsyn i deres virksomhet. For disse tilsynsobjektene hadde intervjuobjektet utviklet en egen fremgangsmåte. Her var det viktig med forutsigbarhet. Vedkommende ringte derfor virksomheten i god tid før avtalt tilsyn for å ta en innledende prat med eier. I samtalen ble eier informert om hva tilsynet gikk ut på. Eier ble også gjort oppmerksom på hvilke dokumenter som skulle være tilgjengelig på tilsynsdagen.

4.4.2 TVANGSMIDLER

Av intervjuene kom det frem at det kan sees forskjeller på store og små aktører med hensyn til forståelse av regelverk. Mindre aktører har i mange tilfeller mindre kjennskap til gjeldende regelverk sammenlignet med større virksomheter. På bakgrunn av dette blir det sett på som hensiktsmessig å tilpasse reaksjon og inngang til tilsyn etter bygg og byggeiere. For mindre aktører er opplæring og veiledning å foretrekke fremfor bruk av tvangsmidler. Det vektlegges at tilsyn skal være informasjons- og motivasjonsrettet. Samtlige intervjuobjekter ser verdien av «kaffeprat», samt en mer uformell inngang til tilsynet. Samtidig er intervjuobjektene klare på at brannvesenet skal opptre som en myndighet og foreta tilsyn etter gjeldende retningslinjer.

4.4.3 KOMMUNALE BYGG

To av intervjuobjektene oppga at det kunne være utfordrende å forholde seg til kommunen som bygningsforvalter. Prosessen med lukking av avvik kunne i mange tilfeller oppleves som tidkrevende. I slike tilfeller hadde det ofte en sammenheng med økonomi. Ikke nødvendigvis mangler på tilgjengelige midler, men at den byråkratiske prosessen for å få gjennom et vedtak var tungrodd.

Ifølge noen av intervjuobjektene kan det være uheldig at brannvesenet er direkte underlagt kommunen som arbeidsgiver. Flere mente at brannvesenet med fordel kunne bli mer fristilt fra kommunen. Sammenblandingen av roller vanskeliggjorde jobben med å skrive avvik samt inndrivelse av mulkt, og kunne gi en følelse av å «bøtelegge seg selv» ved funn av avvik. Flere intervjuobjekter anså det som uheldig at brannsjef i noen tilfeller samtidig kan inneha stilling som teknisk sjef eller andre verv i kommunen.

Videre kom det frem i intervjuene at ansvaret for brannforebygging i flere tilfeller faller på brukere av de kommunale bygningene. Eksempelvis dersom det kommunale bygget huser en barnehage er det gjerne barnehagestyrer som utøver det forebyggende arbeidet.

Flere intervjuobjekter mente at interkommunal organisering kunne ha en positiv effekt med hensyn til å forholde seg til kommunen som bygningsforvalter. IKS skaper en større avstand mellom brannvesen og kommune. Ett av intervjuobjektene syntes ikke interkommunal organisering var den beste løsningen, da interkommunale brannvesenet kan føre til at brannvesenet mister sin lokale tilstedeværelse.

4.4.4 ERFARINGSOVERFØRING

Alle intervjuobjektene er enige i at brannvesenet kan bli flinkere på å lære av hverandre. Erfaringsoverføring på tvers av brannvesen virker å være tilfeldig. Det er en oppfatning om at mange brannvesen ønsker å gjøre det på sin måte, samt at de ikke ønsker å bli «vurdert» av andre brannvesen.

Et intervjuobjekt oppga at brannvesenet i utgangspunktet hadde lite tilgjengelig tid til erfaringsoverføring. Samme person hadde likevel benyttet brannvesen fra nærliggende kommuner for å kvalitetssikre tilsyn og kunne rapportere om gode erfaringer med det.

Samtlige intervjuobjekter ser nytten av å opprette en felles database for tilsynsrapporter.

4.4.5 ANNET

Flere av intervjuobjektene utrykte noe frustrasjon vedrørende manglende sentrale føringer rundt avvik og avvikskommentarer fra DSB. Gjeldende regelverk er i stor grad funksjonsbasert, dette gjør at det kan til tider være utfordrende å gjøre vurderinger med hensyn til avvik. Noen intervjuobjekter oppga også noe manglende føringer rundt risikovurdering.

Alle intervjuobjektene mente at ny Forskrift om brannforebygging har bidratt til at ressurser i større grad kan bli brukt til andre brannforebyggende tiltak. Dette oppgis å ha hatt god effekt, spesielt med hensyn til barn og unge. Videre fortelles det at den nye forskriften også har ført til at andre brannforebyggende tiltak i større grad kan prioriteres inn mot for eksempel sårbare grupper.

Nasjonale tilsynsaksjoner trekkes av flere frem som et godt brannforebyggende tiltak med godt utbytte.

5 MULIGE ALTERNATIVER

I dette kapittelet blir det gjort rede for mulige alternativer til dagens tvangsmidler. Grunnlaget for disse tiltakene er kartleggingen foretatt ved intervjuer og spørreundersøkelse som står beskrevet i kapittel 4. Funn i kartleggingen gir grunnlag for videre diskusjon angående mulige alternativer til dagens tvangsmidler. Videre gir funnene inspirasjon til alternativer som motiverer til økt fokus på brannforebygging.

5.1 FUNKSJONELLE KRAV OG MÅLSETNING

Målsetningen med de skisserte alternativene er å oppmuntre eier til å lukke avvik, samt motivere til et mer kontinuerlig fokus på brannforebygging. I tillegg er det ønskelig at midlene sørger for at brukere blir gitt nødvendig informasjon relatert til brannsikkerheten i den aktuelle bygningen.

Med bakgrunn i målsetning beskrives tiltakene med følgende funksjonelle krav:

- Øke bevissthet rundt brannsikkerhet blant bruker og eier.
- Opprettholde brannvesenet sin tillit i befolkningen.
- Motivere til raskere lukking av avvik.
- Sørge for et mer kontinuerlig fokus på brannforebyggende arbeid.

Det må i tillegg gjøres en vurdering på effekten av tiltakene opp mot den eventuelle kostnaden.

5.2 DATABASE

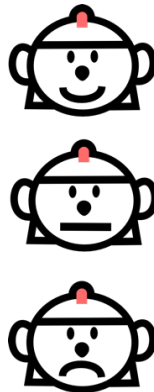
I utgangspunktet skal tilsynsrapporter for tilsyn med særskilte brannobjekter være offentlige med grunnlag i offentlighetsloven, med noen unntak [34]. Tilsynsrapportene er i dag ikke så lett tilgjengelige som de burde være. I intervjuer med prosjektgruppen kom det frem at små brannvesen offentliggjør alle tilsynsrapporter bortsett fra de som skal unnlates offentligheten. Større brannvesen legger kun ut tilsynsrapporter dersom de blir forespurt om innsyn.

Det vil være hensiktsmessig å etablere en felles nasjonal database for alle landets brannvesen. Databasen skal være en kanal for publisering av tilsynsrapporter. Med et slikt tiltak er det ønskelig at alle landets brannvesen etter gjennomført tilsyn publiserer tilsynsrapporter, så fremt disse ikke er unnlatt offentligheten. Databasen må etableres med et oversiktlig brukergrensesnitt som inneholder grupperinger, og mulighet til å søke etter tilsynsrapporter av interesse.

Det ansees som hensiktsmessig å dele databasen i to, med en egen del kun tilgjengelig for brannvesenet. Brannvesenet kan bruke delen som er unnlatt offentligheten for å dele erfaringer og utfordringer knyttet til tilsyn og bruk av tvangsmidler.

5.3 SMILEBJØRNORDNING SOM TVANGSMIDDEL

Smilebjørnordningen er et tiltak som har bakgrunn i Smilefjesordningen som benyttes av Mattilsynet. Grunnprinsippene er like. Det gjennomføres først et tilsyn. I etterkant av tilsynet får byggeier en tilbakemelding i form av en rapport med tilhørende smilebjørn. Smilebjørnordningen har som formål å være et alternativ til dagens tilgjengelige tvangsmidler.

FIGUR 15 SYMBOLER SMILEBJØRNORDNING

Figur 15 viser en skisse av de ulike symbolene i Smilebjørnordningen. Symbolene representerer en gradering av resultatet på tilsynet. En blid smilebjørn er en indikasjon på at bygget overholder en god brannteknisk standard og gode brannforebyggende rutiner. Smilebjørnene er modellert med inspirasjon fra brannbamsen «Bjørnis».

Mattilsynets Smilefjesordning er ikke nødvendigvis direkte overfør- og/eller sammenlignbar med en Smilebjørnordning. På tross av dette er det verdt å se nærmere på de ulike funksjonene Smilefjesordningen har, samt hvilke behov den imøtekommer. Smilebjørnordningen skisseres med de samme målsetningene:

- Sikre at relevant regelverk blir fulgt
- Større fokus på mattrygghet (brannsikkerhet)
- At brudd på regelverket rettes opp raskere

5.3.1 SMILEBJØRNORDNING VED TILSYN MED SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER

Det ble i spørreundersøkelsen i prosjektet avdekket at en stor andel av tilsyn som går ender opp med skriving av avvik. Av dette fremkommer et behov for forbedring på punkter som omhandler etterlevelse av regelverk, samt kontinuerlig fokus på brannsikkerhet. Dette vil være naturlige fokusområder dersom en Smilebjørnordning skal iverksettes.

Formålet med å innføre smilebjørn i forbindelse med tilsyn med særskilte brannobjekter vil være å ha et ekstra pressmiddel mot eier, for å fremskynde lukking av avvik. Denne løsningen innebærer at smilebjørnen klistres godt synlig i det særskilte brannobjektet straks etter avsluttet tilsyn.

5.3.2 SMILEBJØRNTILSYN

Et alternativ til gjennomføringen kan være å opprette en ny type tilsyn, kalt Smilebjørntilsyn. Tilsynene går på standardiserte sjekkpunkter satt opp i en eventuell Smilebjørntilsyn-ordning. Smilebjørntilsyn skal være et forenklet tilsyn som foretas etter forhåndsutvalgte sjekkpunkt på lik linje med tematisert tilsyn. Smilebjørntilsyn vil derfor være mindre ressurskrevende enn de standardiserte tilsynene med særskilte brannobjekter.

Smilebjørntilsyn kan være aktuell for bruk mot særskilte brannobjekter med lavere risiko, der et omfattende tilsyn kanskje ikke er nødvendig. Ved å gjennomføre et Smilebjørntilsyn fremfor et tradisjonelt tilsyn, vil bygget være gjenstand for en gjennomgang på kritiske forhold ved brannsikkerhet med mindre bruk av ressurser. Poenget med en slik ordning er å få

kartlagt brannsikkerheten i særskilte brannobjekter med lavere risiko enn de som har høyest risiko. Bygg med høyere risiko prioriteres med dertil oftere gjennomførte tilsyn (risikobasert tilsyn). Ved å innføre egne Smilebjørntilsyn vil det være et mindre ressurskrevende alternativ for bygg med lavere risiko, slik at disse ikke blir «glemt».

5.3.3 GYLDIGHET PÅ SMILEBJØRN SOM TVANGSMIDDEL

For å sette smilebjørnen i kontekst vil det være hensiktsmessig å sette en tidsramme på hvor lenge en utstedt smilebjørn er gyldig. I utgangspunktet vil scenarioer som ombygging og bruksendring på bygningen gjøre smilebjørn ugyldig.

Alternativ tidslinje for bruk av smilebjørn i forbindelse med tilsyn:

1. Tilsyn blir utført.
2. Smilebjørn blir utstedt avhengig av resultat på tilsyn.
3. Tilsynsrapport blir sendt. Ved funn av avvik må byggeier dokumentere retting, samt be om nytt tilsyn.
4. Avvik blir lukket, eventuell sur smilebjørn blir byttet ut.
5. Gyldighet for smilebjørnen utløper og blir ugyldig.
6. Byggeier kan be om nytt tilsyn.

Ved gjentatte tilsyn med blid smilebjørn som resultat, vil det være hensiktsmessig at gyldigheten for smilebjørnen etter hvert blir lengre enn ved første tilsyn. Flere blide smilebjørner på rad er en indikasjon på at det jobbes godt med brannforebygging.

5.4 SMILEBJØRN SOM KVALITETSSTEMPEL

Et alternativt bruksområde for Smilebjørnordningen, er å benytte en smilende bjørn som et kvalitetsstempel på godt arbeid med/godt fokus på brannsikkerhet. En slik ordning vil innebære en tilstandsvurdering med utstedelse av smilebjørn ved godkjent kontroll.

Det vil være mulig å modellere ordningen etter lignende systemer som allerede er å finne på markedet. Miljøfyrtårn er en anerkjent modell som kan vise til stor suksess. Miljøfyrtårnet er en sertifiseringsordning som driftes av Stiftelsen Miljøfyrtårn. Sertifikatet skal hjelpe virksomheter med å omstille seg til en klimavennlig modell (grønn modell). Med over 7 000 virksomheter, er Miljøfyrtårnet det mest brukte sertifikatet i Norge. Gjennom systematisk arbeid skal sertifikatet gi virksomhetene gode forutsetninger for å forbedre sine miljøprestasjoner. Det er en målsetning om at virksomheten skal hjelpe til med å oppnå flere av FNs bærekraftsmål [35].

Kvalitetsstempelet er tiltenkt brukt for å forbedre nivået på brannsikkerheten i virksomheter. For Miljøfyrtårnet er det særlig fem områder det jobbes inn mot for å forbedre virksomhetens miljøprestasjoner; arbeidsmiljø, avfallshåndtering, energibruk, innkjøp og transport. Det er ønskelig å finne tilsvarende punkter for Smilebjørnordningen. Fokuset for disse punktene vil være på å forbedre virksomhetens kompetanse og rutiner ved det brannforebyggende arbeidet. Videre saksgang innebærer etablering av sertifiseringskriterier, herunder grunnleggende felleskriterier, kriterier til byggeier/bruker og bransjekriterier. Avhengig av hvilken type bygg eller virksomhet det er snakk om vil kriteriene variere. Kriteriene for større virksomheter vil ikke nødvendigvis være de samme for mindre virksomheter.

Et alternativ for gjennomføring av en slik type ordning kan være ved bruk av eksterne aktører. For å ikke gjøre innføringen av en slik ordning til en belastning for brannvesenet, er det mulig å benytte fagkompetansen ute i det private markedet. Det finnes mye kompetanse på tema brannforebygging også utenfor brann- og feiervesenet.

Et slikt alternativ kan eksempelvis innebære at DSB bevilger konsulentfirmaer et sertifikat for å gjennomføre slike tilstandsvurderinger inn mot en type bygninger/virksomheter. Byggeiere kan så bestille tilstandsvurdering direkte fra konsulentfirmaene, for å få utstedt en smilebjørn som kvalitetsstempel.

5.4.1 GYLDIGHET PÅ SMILEBJØRN SOM KVALITETSSTEMPEL

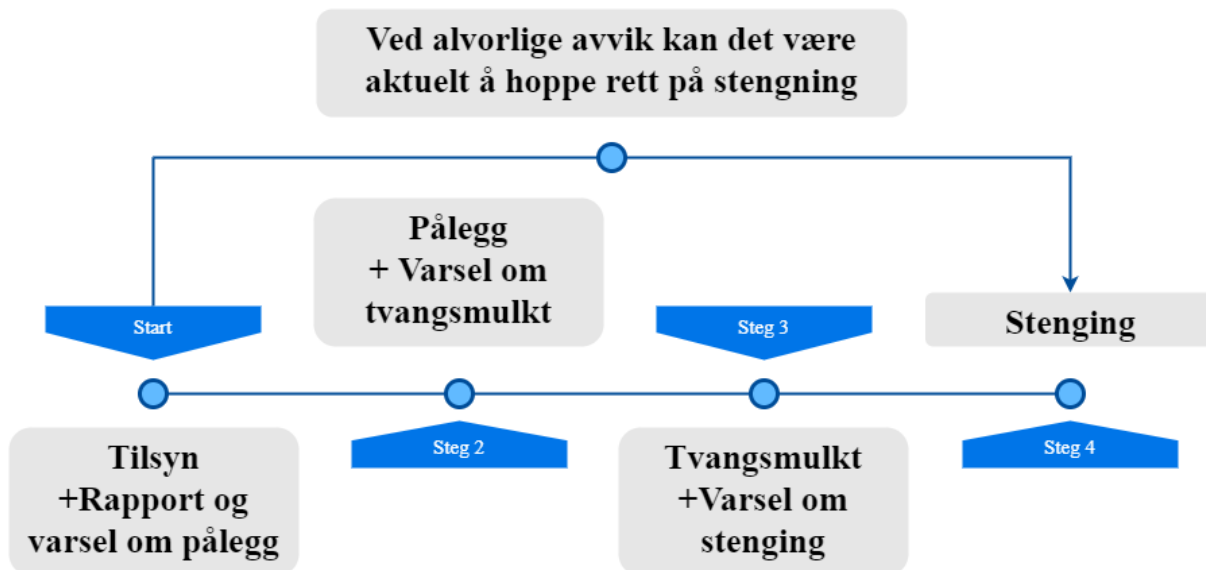
Scenarioer som ombygging og bruksendring på bygningen vil gjøre smilebjørnen ugyldig. Ved gjentatte tilstandsvurderinger med utstedt smilebjørn som resultat, vil det være hensiktsmessig at gyldigheten for smilebjørnen etter hvert blir lengre enn ved første kontroll. En resertifisering skal sikre at virksomheten kan vise til en kontinuerlig forbedring på områder knyttet til brannsikkerhet. Det vil være nødvendig å opprette en tidsramme på hvor lenge sertifikatet er gyldig. En resertifisering vil kreve en ny gjennomgang av kriterier virksomheten sertifiseres etter. Virksomheten må sørge for at relevant informasjon og dokumentasjon er i overensstemmelse med endringer internt, eller endringer i kriteriene fra Smilebjørnordningen.

Ved en resertifisering må forhold som følger av flytting, fusjon og andre hendelser som omfatter endring i virksomhetens drift, tas med i vurderingen.

5.5 KOMPRIMERT SAKSGANG

Komprimert saksgang er en alternativ måte å benytte de allerede eksisterende tvangsmidlene for tilsynsmyndigheten. Formålet med denne metoden er å forkorte tidsrammen i prosessen med lukking av avvik.

Komprimert saksgang tar utgangspunkt i Veileder for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet. Metoden skiller seg ut i fra standardprosedyren i veiledningen ved at flere av punktene er blitt slått sammen. Ved vanlig saksgang sendes tilsynsrapport med følgebrev og det bes om handlingsplan. Brannvesenet venter så på om handlingsplanen kommer tilbake til avtalt frist. Deretter blir det foretatt en vurdering av handlingsplanen. Dersom handlingsplanen ikke aksepteres, kan varsel om pålegg bli sendt ut [6]. Komprimert saksgang går ut på at det sendes ut varsel om pålegg med tilsynsrapporten.

FIGUR 16 PROSEDYRE KOMPRIMERT SAKSGANG

Figur 16 viser prosedyren for komprimert saksgang. Prosedyren er en effektivisering av prosedyre beskrevet i tilsynsveilederen. Komprimert saksgang har sitt utgangspunkt i eksisterende veiledning og er i tråd med gjeldende regelverk. Metoden er derfor overførbart til bruk i alle andre brannvesen. Det kreves ingen ekstra ressurser å iverksette bruk av en slik metode.

5.6 «BRANNVESENET HAR VÆRT HER»

«Brannvesenet har vært her» er et reaksjonsmiddel som har som hovedformål å informere personer som frekventerer den aktuelle bygningen om at tilsyn er utført. Tiltaket har sitt utspring fra lignende løsninger som benyttes av Justervesenet og for tilsyn med heiser. I etterkant av gjennomførte kontroller utført av Justervesenet, samt ved tilsyn med heiser, kan det sees en klisterlapp plassert i heisen eller på bensinpumpen. Klisterlappen informerer brukere om at tilsyn er gjennomført.

En lignende merkeordning antas å være overførbart til brannvesenet. Brannvesenet operer ikke med faste tilsynsintervaller, men ut i fra en risikobasert tilnærming. Merkeordningen trenger derfor ikke inneholde noe henvisning til dato for neste tilsyn. Merkeordningen kan likevel inneholde informasjon som sier at brannvesenet har gjennomført tilsyn. Tilsynsrapporten kan etter tilsyn lastes opp på en felles database for gjennomførte tilsyn. På denne måten kan den som måtte ønske det få tilgang til viktig informasjon angående brannsikkerheten i bygninger de frekventerer. En mulig løsning her kan være å produsere disse klisterlappene med en tilhørende «QR-kode» eller «URL» tilknyttet den nevnte databasen.

6 DISKUSJON

Den gjennomførte kartleggingen bestående av litteraturstudie, spørreundersøkelse og dybdeintervjuer har gitt innblikk i brannvesenets bruk av tvangsmidler. Kartleggingen hadde til hensikt å gjøre rede for tilsynsprosessen, avviksbehandling, terskel for bruk av tvangsmidler og tilgjengelige tvangsmidler.

I dette kapittelet vil resultater fra den gjennomførte kartleggingen bli drøftet. Kapittelet omhandler også drøfting rundt anvendbarhet og bruksområde for de mulige alternativene som ble skissert i kapittel 5.

6.1 TILSYN OG AVVIK

I spørreundersøkelsen kom det tydelig frem at en stor andel av tilsynene som blir utført, ender opp med avdekking av avvik. Videre viser kartleggingen at avvik ofte tilskrives mangler i eiers systematiske sikkerhetsarbeid, samt mangelfull dokumentasjon (§ 9 og § 10 i forebyggendeforskriften).

Funn av avvik ved tilsyn bidrar til økt ressursbruk hos brannvesenet. Oppfølging av avvik gjør krav på ressurser det allerede er lite av, især hos mindre brannvesen. Det vil på bakgrunn av dette være fordelaktig å jobbe mot å redusere antall avvik for å frigjøre ressurser.

Den høye avviksprosenten kan i noen tilfeller antas å skyldes at byggeiere ikke sitter med den nødvendige kompetansen for å etterleve gjeldende lover og forskrifter på en tilfredsstillende måte. Den forholdsvis høye andelen avvik gir grunnlag for å undersøke videre hvorvidt det aktuelle lovverket er forståelig nok for byggeiere. Det gjeldende regelverk er i stor grad funksjonsbasert. Flere av respondentene uttrykker at det er knyttet utfordringer til forståelsen av dette blant byggeierne.

I andre tilfeller kan avvikene antas å skyldes manglende forståelse for viktigheten av et godt brannforebyggende arbeid, samt fravær av en sunn sikkerhetskultur. Dersom forståelsen er fraværende, vil også fokuset på brannsikkerhet være mangelfullt. Dette fører til at avvik oppstår.

Det oppgis i spørreundersøkelse at ordbruk og terminologi benyttet i dokumentasjon relatert til tilsyn kan være til belastning for både eiere og tilsynspersonell. Utstrakt bruk av fagterminologi bidrar ikke til forståelse hos byggeier. Det ansees som hensiktsmessig å ordlegge seg mindre formelt og redusere bruk av fagterminologi i møte med byggeier.

Eier kan i noen tilfeller oppleve tilsynsprosessen som inngripende. Tilsynsbegrepet er for noen byggeiere ensbetydende med at myndigheten er ute etter å ta dem på noe. Dette antas å ha en motsatt effekt på hva som er intensjonen med et tilsyn. Prosjektgruppen ser nytten av å benytte bygningsvisitter/bedriftsbesøk som forebyggende tiltak i tillegg til tilsyn. Tiltaket kan potensielt fungere som en brobygger mellom brannvesen og byggeiere. Disse besøkene innebærer at brannvesenet viser sin tilstedeværelse ved å gjennomføre besøk hos særskilte brannobjekter i en uformell ramme. Besøkene har til hensikt å bidra til opplæring innen tema brannsikkerhet, gi kjennskap til regelverk og generelt bidra til å øke fokuset på brannforebygging. Bygningsvisittene/bedriftsbesøkene vil også kunne gi brannvesenet en indikator på byggets branntekniske standard og rutiner i henhold til brannforebygging.

Dersom besøket gir en indikasjon på at dette er mangelfullt, kan brannvesenet velge å gjennomføre tilsyn.

Funn i kartleggingen gir rom for å sette spørsmålstegn ved hvorvidt tilsynsprosessen er optimalisert for å heve kvaliteten på det kontinuerlige fokuset på brannsikkerhet hos byggeiere. Tilsyn skal i henhold til tilsynsveileder være lagt opp til å være motivasjons- og informasjonsrettet. Flere respondenter i spørreundersøkelsen, samt intervjuobjekter i intervjuer oppgir at tilsyn oppleves som veldig formelt og skaper en avstand mellom tilsynsmyndigheten og byggeier. Gitt målsetning om en motivasjons- og informasjonsrettet vinkling på tilsyn, er det rom for diskusjon om hvorvidt dette forenes med måten tilsyn er lagt opp på i dag.

6.1.1 LUKKING AV AVVIK

Et høyt antall av respondentene i spørreundersøkelsen svarte at prosessen med lukking av avvik tar lengre tid enn forventet. I den forbindelse er det hensiktsmessig å se litt nærmere på hvorfor dette er tilfellet.

I følge kommentarer i spørreundersøkelsen kan årsaker til at lukking av avvik tar lengre tid i flere tilfeller ligge på byggeier. Det sees mangler i det kontinuerlige fokuset på brannforebygging, og tilhørende holdninger til brannsikkerhet. Dette fører til «glemte» tidsfrister og manglende overholdelse av handlingsplaner. Brannvesenets tilnærming til tilsyn med fokus på motivasjons- og informasjonsrettede tilsyn kan gi spillerom for useriøse aktører.

Det fremkom av spørreundersøkelsen at enkelte respondenter, i noen tilfeller, opplever byggeiere som lite profesjonelle. I slike tilfeller kan byggeiers urokkelighet og manglende interesse gjøre det vanskelig for vedkommende å forstå hvorfor de får et avvik, og hva de må gjøre for å lukke avviket. Dette er faktorer som kan føre til at lukkingen av avvik tar lengre tid enn hva som er forventet.

Tilpassing av inngang til tilsynet og korrekt bruk av intervjueteknikk er faktorer som kan antas å ha en positiv effekt i de tilfeller der tilsynspersonell opplever motbør i møtet med byggeier.

I noen tilfeller der lukking av avvik tar lengre tid enn forventet skyldes dette byråkrati og økonomi. Retting av større avvik krever noen ganger innleid kompetanse fra eksterne aktører for å gjøre nødvendige utbedringer. Dette medfører større økonomiske investeringer, noe som ofte må godkjennes i diverse styrevedtak.

Med et funksjonsbasert regelverk som til dels kan være utfordrende å forstå, er det naturlig at oppfølging av avvik gjøres med en viss grad av skjønnsmessig vurdering. Det er også lagt opp i tilsynsveileder til at tilsyn skal være motivasjons- og informasjonsrettet. God kommunikasjon rundt avvik er viktig, slik at forståelsen blant byggeiere økes. Et kontinuerlig fokus på brannforebygging er viktigere enn avstraffelse, selv om dette kan føre til at lukkingen av avviket tar lengre tid enn forventet.

6.1.2 BRANNVESENETS BRUK AV TVANGSMIDDEL

Spørreundersøkelsen viste at DSB sin veileder for myndighetsutøvelse ved tilsyn utført av brann- og feiervesenet benyttes som utgangspunkt ved oppfølging av tilsyn. Veilederen er lagt opp med en viss frihetsgrad, slik at prosedyren trolig ikke er helt identisk hos alle landets brannvesen. Av benyttede tvangsmiddel, viste spørreundersøkelsen at samtlige av de

tilgjengelige tvangsmidlene har blitt tatt i bruk de siste årene, men i ulik grad. Det mest benyttede tvangsmidlet var pålegg.

Det kom frem av dybdeintervjuer og spørreundersøkelse at terskelen for å bruke tvangsmidler ikke er for høy. Likevel fremkom det av kommentarer til spørreundersøkelse at selv om terskelen ikke er for høy, blir det sjeldent sett på som hensiktsmessig å benytte tvangsmidler på et tidlig stadium. Dialog med byggeier og bruk av purringer blir sett på som mer effektivt for å lukke avvik, sammenlignet med bruk av tvangsmidler.

Av spørreundersøkelse og intervjuer fremkom det at flertallet var uenige i at avvik lukkes sjeldent før varsel om bruk av tvangsmidler. På tross av dette, skriver en stor andel av respondentene i spørreundersøkelsen at purring ofte forekommer. Når en purring blir utstedt, er allerede fristen for tilbakemelding/retting av avvik utløpt. Brannvesenet kan på dette punktet velge å benytte tvangsmidler, men velger i de fleste tilfeller å sende ut purringer først. I intervjuer og kommentarer i spørreskjema kom det frem at purring foretrekkes fordi det er et lavterskel tiltak som har god effekt, bruk av tvangsmidler er ofte mer tidkrevende.

6.1.3 TILGJENGELIGE TVANGSMIDLER

En høy andel av respondentene i spørreundersøkelsen svarte at dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelig for effektivt å lukke avvik. Samtidig har et flertall av respondentene fra både kommunale og interkommunale brannvesen oppgitt at lukking av avvik tar lengre tid enn forventet.

Det kan antas at flertallet oppga nok tilgjengelige tvangsmidler med bakgrunn i at brannvesenet helst søker å unngå bruk av tvangsmidler. Bruk av dialog, skjønn og purringer prioriteres foran bruk av tvangsmidler. Dette gir rom for diskusjon rundt mulige alternativer til dagens tilgjengelige tvangsmidler.

Kartleggingen har avdekt at den høye avviksprosenten ofte skyldes mangler ved det kontinuerlige arbeidet med brannforebygging. Dagens tilgjengelige tvangsmidler er i hovedsak lagt opp til å tvinge igjennom lukking av avvik. Hvorvidt tvangsmidlene har noen langsiktig effekt på sikkerhetskultur og fokus på brannforebygging vites ikke. I all den tid det største problemet virker å være fokus og forståelse bør det finnes tilgjengelige tvangsmidler eller andre virkemidler som reflekterer målsetningen om å heve kvaliteten på disse punktene. At alternative tiltak prioriteres foran tvangsmidler kan være en indikator på at flere lavterskel tiltak for bruk etter gjennomført tilsyn kan antas å ha en positiv effekt på avviksbehandling.

6.2 KOMMUNALE BYGG

Det fremkom av kartleggingen at flere brannvesen har hatt utfordringer knyttet til tilsyn og bruk av tvangsmidler inn mot kommunale bygg.

Utfordringene skyldes i noen tilfeller for tette bånd mellom tilsynsmyndighet og bygningsforvalter. For kommunale brannvesen er brannvesen og ansvarlig bygningsforvalter i kommunen underlagt samme arbeidsgiver. I noen tilfeller har også brannsjef innehatt rollen som teknisk sjef i kommunen. I slike tilfeller går brannsjef tilsyn på sitt eget brannforebyggende arbeid. En slik blanding av roller kan i noen tilfeller gjøre det vanskelig for brannvesenet å utføre sine plikter. I verste fall kan konsekvensen bli at brannvesenet ikke skriver avvik, eller lar være å følge opp avviket.

I brannen som oppstod på Sveio omsorgssenter 9. juni 2007, kan det antas at tette bånd mellom bygningsforvalter og tilsynsmyndighet har vært en medvirkende årsak til at avvik ikke ble lukket. Det ble over flere år på rad påpekt alvorlige avvik. Brannvesenet fikk tilbakemelding på at avvikene skulle lukkes innen oppgitt tidsfrist. I forhold til avvik som ikke ble lukket, kan det ikke dokumenteres at brannvesenet har gitt pålegg med etterfølgende reaksjoner (tvangsmulkt/stenging). I april 2007 gjennomførte DSB tilsyn med brannvesenet. Under tilsynet ble forskjellige tema gjennomgått, men Sveio omsorgssenter var ikke et tema. Det fremkom derfor ikke av tilsynet, brannvesenets manglende oppfølging av avvikene som hadde fått stått åpne i årevis [36].

Utfordringer med kommunale bygg er også knyttet til budsjetter og bevilgning av pengestøtte. Dersom avviket som skal lukkes innebærer en økonomisk investering, må dette føres inn i budsjetter og pengestøtte må bevilges. Dette er prosesser som kan være tidkrevende, og lukking av avvik vil i slike tilfeller ta lang tid. Et eksempel på dette er brannen som oppstod på Hovseterhjemmet i Oslo, 21. april 2000. I perioden 1991-1999, ble det gjennomført seks tilsyn. I 1998 ble det sendt en søknad om investeringsmidler. Kommunen var blitt gjort oppmerksom, gjennom gjentatte tilsyn, at bygget måtte oppgradere brannalarmanlegget. Midler til utskiftning brannalarmanlegg ble gjort tilgjengelig i mai 1999. Når brannen oppstod i april 2000, var ikke arbeidet med utskiftning av brannalarmanlegget påbegynt [4].

Av intervjuer kom det frem at i noen kommuner faller ansvaret for brannforebygging på brukere av de kommunale bygningene. Det er store forskjeller i hvilke forutsetninger en barnehagestyrer, rektor eller sykehjemsleder har for å utøve brannforebyggende arbeid. I slike tilfeller må kommunen i større grad ta ansvar for sin bygningportefølje. Et minstekrav må være at bruker som får delegert ansvaret får nødvendig opplæring med hensyn til brannsikkerhet.

6.3 SENTRALE FØRINGER RUNDT AVVIKSBEHANDLING

Flere respondenter i spørreundersøkelsen og intervjuobjekter i intervjuer meldte at de savnet klarere føringer fra DSB når det kommer til avviksbehandling.

Det kan være hensiktsmessig med veiledninger som peker på typiske avvik og hvordan disse avvikene gir hjemmel for bruk av tvangsmiddel. Særlig for mindre brannvesen vil slike veiledninger komme til nytte, da disse ikke nødvendigvis har tilgjengelig juridisk kompetanse tilknyttet sin avdeling.

Alle brannvesen fikk i forbindelse med tilsynsaksjonen 2020 tilsendt en veileder for vurdering av alvorlige brudd/avvik. Veilederen hadde til hensikt å fungere som et verktøy for avviksvurdering knyttet til tema for tilsynsaksjonen 2020 [37]. Dette viser at det er mulig å utarbeide slike veiledninger.

6.4 ERFARINGSOVERFØRING INNEN FOREBYGGENDE ARBEID

I spørreundersøkelsen svarte et høyt antall av respondentene at erfaringsoverføring mellom brannvesen innen brannforebygging er mangelfullt. Det er store variasjoner mellom kommunene, med hensyn til hvordan ulike brannvesen er organisert. Noen brannvesen har mer tilgjengelige ressurser enn andre. På tross av dette, ga et stort antall av respondentene i spørreundersøkelsen uttrykk for at økt samarbeid mellom ulike brannvesen kan være svært nyttig.

Innledende samtaler, samt dybdeintervjuer med noen av de større brannvesenene har etterlatt et inntrykk av at det gjøres mye bra hos de mest ressurssterke avdelingene. De har i stor grad gode rutiner for gjennomføring av tilsyn og oppfølging av avvik, og mye kompetanse i den forebyggende avdelingen. Disse avdelingene kan i større grad dele av sin kompetanse med mindre brannvesen. Et slikt samarbeid kan eksempelvis innebære å dele erfaringer med en prosedyre som komprimert saksgang, som Bergen brannvesen har hatt godt utbytte av å benytte.

I Agder er det flere brannvesen som kan fortelle om et godt samarbeid på tvers av geografiske ansvarsområder. Her fortelles det om jevnlig forebyggendesamlinger og lav terskel for å diskutere fag. Av spørreundersøkelse kom det frem at samarbeid på tvers av brannvesen i Vest brann- og redningsregion har ført til store forbedringer.

Offentliggjøring av tilsynsrapporter i en database har forutsetning for å være et tiltak som kan bidra til økt erfaringsoverføring mellom brannvesen. I databasen skal tilsynsrapportene ligge lett tilgjengelig for brannvesen på tvers av avdelinger. På denne måten får brannvesenet en bedre mulighet til innsyn i tilsynsrapporter som andre avdelinger har produsert. Det kan antas å være mye læring i dette. I tillegg kan tilsynsrapportene gi grunnlag for faglige diskusjoner ved funn av avvik.

Brannvesenets vilje til å bli sett i kortene kan være til hinder for å få innført bruken av en slik database. Det kan antas at brannvesenet vegrer seg for å blottlegge hvilke områder de er svake og mangler kompetanse på. For at tiltaket skal kunne fungere optimalt er det nødvendig at brannvesenet viser sårbarhet og behandler databasen som en arena for utvikling og erfaringsoverføring.

6.5 INTERKOMMUNAL ORGANISERING OG REGIONALT SAMARBEID

I kartleggingen kom det frem utfordringer knyttet til kommunale brannvesen i små kommuner, med hensyn til ressurser og tilgjengelig spesialkompetanse. Det kom også frem at erfaringsoverføringen er mangelfull og at den i noen tilfeller kan oppfattes som tilfeldig. Det kom under intervjuer frem at små brannvesen kan finne store aktører vanskelige å forholde seg til. Varsel om tilsyn fører i noen tilfeller til økt mobilisering av personell hos byggeier. Dette gjøres for å utfordre og skape usikkerhet hos saksbehandler fra brannvesenet.

6.5.1 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Interkommunal organisering av brannvesen er allerede utbredt, og er en fordelaktig måte å samle både juridisk og faglig kompetanse i samme organisasjon. IKS ansees som et velfungerende tiltak for å øke avstanden mellom kommunen og brannvesenet.

6.5.2 REGIONALT SAMARBEID

Regionalt samarbeid er en løsning som innebærer at regioner bestående av flere brannvesen av ulik størrelse samarbeider om å føre tilsyn på brannobjekter. Tilsyn foretas av en regional tilsynsenhet, hvor samlingen av felles kompetanse blir utnyttet.

Byggeiere kan eie bygg på tvers av kommunegrenser i en region. Regionalt samarbeid vil gjøre at byggeiere kan se en likhet i gjennomføringen av tilsyn på tvers av kommunale grenser. Det vil gjøre det lettere for byggeier å ha ett tilsynsorgan å forholde seg til. Den økte avstanden vil også kunne legge til rette for en mer formell dialog mellom objektet og brannvesen.

I noen mindre brannvesen er ansvaret for å føre tilsyn, i verste fall tillagt én person. Et regionalt samarbeid på tilsynsfronten vil kunne gi brannvesen i den aktuelle regionen mulighet til å involvere et større antall tilsynspersonell til tilsyn på kompliserte byggverk og krevende byggeiere.

Regionalt samarbeid på tilsynsfronten ansees som et godt tiltak i regioner hvor en interkommunal organisering ikke er hensiktsmessig. Kvaliteten på gjennomføringen av tilsyn vil heves, samtidig som den lokale tilhørigheten til brannvesenet blir opprettholdt.

6.5 MULIGE ALTERNATIVER

Selv om brannvesenet mener dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige for effektivt å lukke avvik, har spørreundersøkelse og intervjuer kartlagt muligheter for forbedring. Dette delkapittelet inneholder diskusjon rundt anvendbarheten til nye alternativer. Alternativene skisseres med bakgrunn i behov identifisert i kartleggingen.

6.5.2 DATABASE

Etablering av felles database for landets brannvesen for å publisere tilsynsrapporter er et tiltak som antas å være lite krevende å innføre. Infrastruktur for elektronisk leveranse av tilsynsrapporter til representanter for tilsynsobjekter eksisterer allerede. Opplasting av tilsynsrapport til en database vil i utgangspunktet ikke kreve mer ressursbruk av tilsynsmyndigheten.

En database for publisering av tilsynsrapporter kan antas å ha en positiv effekt på gjennomføringen og oppfølgingen av tilsyn. Offentliggjøring av tilsynsrapporter vil sikre at brannvesenets kvalitet på tilsyn og tilsynsrapport blir opprettholdt.

Videre kan en felles database for tilsynsrapporter bidra til økt erfaringsoverføring mellom ulike brannvesen. Med en felles database kan ulike brannvesen benytte publiserte tilsynsrapporter til å tilegne seg erfaringer fra gjennomførte tilsyn utført av andre avdelinger. Databasen kan også benyttes av DSB til å ta stikkkontroller av tilsynsrapporter for å ytterligere heve kvaliteten på disse.

En målsetning med offentliggjøring av tilsynsrapporter i en database, er å gi publikum mulighet til å innhente informasjon om bygninger de frekventerer. Det kan dras paralleller til Mattilsynets Smilefjesordning, der Mattilsynet har gode erfaringer knyttet til at resultat av alle Smilefjestilsyn blir offentliggjort.

Offentliggjøring av tilsynsrapporter kan antas å ha en preventiv effekt mot avvik ved tilsyn. Ved at tilsynsrapporter blir gjort kjent for allmenheten, vil dette bidra til et mer kontinuerlig fokus på brannforebygging. Det er nærliggende å tro at ingen byggeiere vil være kjent med å ha avvik offentliggjort. Det kan også antas å ha en effekt på byggeiers motivasjon til å lukke avvik.

Utfordringer med en slik ordning er først og fremst knyttet til etablering av databasen. Det kreves et grundig forarbeid med å få et brukervennlig system på plass. Brannvesenet må se nytte av ordningen, og ikke at det blir en hemske. Innføring av nye systemer kan bli møtt med motstand, så de positive effektene ved ordningen må komme klart frem.

Databasen vil kreve et system for vedlikehold og drift. Det eksisterer allerede databaser til andre formål som benyttes av brannvesenet. DSB drifter allerede databasen BRIS, dette viser at det finnes tilgjengelige ressurser til drift og vedlikehold av lignende systemer. Et annet alternativ kan være å videreutvikle bruken av FTD i brannvesenet.

6.5.3 SMILEBJØRNORDNINGEN INN MOT KOMMUNALE BYGG

Det ansees som lite hensiktsmessig å bruke dagmulkt som tvangsmiddel inn mot kommunale bygg. Ved bruk av dagmulkt gir et kommunalt brannvesen i praksis en bot til seg selv. I tillegg går pengene på et tidspunkt tilbake til kommunen. Det kom frem av kartleggingen at stenging og forbud mot bruk som tvangsmiddel kunne ha en effekt på kommunale bygg for å lukke avvik, men at dette ikke lar seg overføre til alle bygg. Det vil ikke vært like lett, eller hensiktsmessig å stenge ned et omsorgssenter sammenlignet med en barnehage eller skole. Å stenge ned et omsorgssenter vil kreve en mye større omorganisering med hensyn til logistikk. Hver enkelt beboer må fraktes til tilsvarende bygg. Det er heller ikke gitt at det er ledige plasser til alle beboere i kommunen.

For mange kommuner er vedlikeholdsbudsjettene lave [38]. Dette medfører at bygg som skulle vært oppgradert neglisjeres. Som nevnt tidligere kan det være ulike årsaker til hvorfor kommunen ikke velger å bruke penger på vedlikehold av bygg. En årsak kan antas å være manglende interesse fra politisk hold. Dette gjenspeiles gjerne dersom media tar tak i saken og får en ansvarlig politiker i tale [38]. I kjølvannet av en slik kritisk reportasje kommer det ofte frem at kommunen allikevel hadde midler tilgjengelig til vedlikehold. I den sammenheng har søkelys fra media gitt et ønsket resultat. En Smilebjørnordning kan ha en tilsvarende effekt. Tiltaket er ment å tas i bruk umiddelbart etter tilsyn. Ordningen vil avlaste vedkommende som går tilsynet og overføre ansvaret tilbake til kommunen. Tiltaket vil i praksis fungere som et pressmiddel for brannvesenet mot kommunen. Det er ønskelig at ordningens tiltenkte funksjon effektiviserer prosessen med lukking av avvik. Det vil være en belastning for kommunen å få påpekt at bygg som de forvalter ikke opprettholder god nok brannteknisk standard.

Formålet med Smilebjørnordningen er ikke at den skal være en straff. Smilebjørnordningen er et verktøy for å skape gode holdninger og bevisstgjøring rundt brannsikkerhet. I tillegg til at avviksoppfølging blir bedre fra kommunens side. Videre skal den sørge for et mer kontinuerlig fokus på brannsikkerhet, samt bedre etterlevelse av gjeldende regelverk.

6.5.4 SMILEBJØRNORDNING SOM KVALITETSSTEMPEL

Hensikten med et slikt virkemiddel vil være at bedriftene søker å få oppdatert sin kompetanse og opprettholder gode rutiner rundt brannsikkerhet. Det kan derfor antas at bedrifter søker å få gjennomført tilstandsvurderinger for å bli mer konkurransedyktige inn mot markedet de operer i. Dette er positive effekter som vil gjøre det lettere for byggeiere å bli med på ordningen, selv om det medfører en ekstra kostnad.

En utstedt smilebjørn vil være en indikator på gode rutiner for internkontroll og godt arbeid med brannforebygging. Selv om denne tilstandsvurderingen ikke blir foretatt av brannvesenet, kan brannvesenet dra nytte av sertifiseringsordningen. Et slikt kvalitetsstempel vil kunne lette ressursbruk hos brannvesenet på disse bygningene. En bygning merket med smilebjørn kan antas å ha mindre behov for hyppige tilsyn.

Kvalitetsstempelet kan også benyttes for å gi virksomheter som bedriver særlig godt brannforebyggende arbeid en belønning. Ved valg av løsninger som er bedre enn minstekrav i gjeldende byggeforskrift, kan kvalitetsstempelet være aktuelt å utstede. Et slikt kvalitetsstempel kan eksempelvis være inngang til bedre forsikringsvilkår.

6.5.5 KOMPRIMERT SAKSGANG

Komprimert saksgang er en effektivisering av prosedyren for lukking av avvik beskrevet i tilsynsveilederen. Denne fremgangsmåten er blant annet i bruk hos Bergen brannvesen. Bergen brannvesen har i intervju med gruppen rapportert om at metoden fungerer godt i praksis. Et forholdsvis lavt antall avvik går videre til bruk av tvangsmulkt og forbud mot bruk.

Fremgangsmåten komprimert saksgang skaper en større forutsigbarhet for eier, ved at videre saksgang blir klargjort allerede ved første kontakt. Unødvendig tidstap ved fortløpende varsling mellom hvert sanksjonsvedtak unngås [6]. Det settes press på byggeier allerede fra første stund. Med komprimert saksgang settes i større grad premissene for lukking av avviket mer av brannvesenet selv, fremfor av eier.

Komprimert saksgang kan antas å være mer utfordrende å benytte hos mindre brannvesen. I slike kommuner er det kortere avstand mellom myndighetsutøver og forvalter. Det kan derfor oppleves som unaturlig å initiere oppfølging av tilsyn med varsel om bruk av tvangsmidler. Denne problematikken fremkom også av spørreundersøkelsen. Varsel om bruk av tvangsmidler kan i slike tilfeller virke mot sin hensikt, og kan bidra til å skape friksjoner i lokalsamfunnet.

6.5.6 «BRANNVESENET HAR VÆRT HER»

Tiltaket er tiltenkt å være et lavterskel tiltak som kan antas å ha en effekt på bevisstgjøring rundt brannsikkerhet i den aktuelle bygningen. En lignende løsning er allerede i bruk av andre etater som Justervesenet, og i sammenheng med heiskontroller. Løsningen er først og fremst tiltenkt som en informasjonskanal til publikum og brukere av bygninger som har hatt brannvesenet på besøk.

«Brannvesenet har vært her» vil kunne bidra positivt for brannvesenet ved at tiltaket viser aktivitet på tilsynsfronten. Det kan også slå feil inn dersom brannvesen ikke er hyppige nok på tilsyn, slik at klisterlapper med «Brannvesenet har vært her» henger igjen etter mange år. Klisterlappen vil ikke reflektere byggets branntekniske tilstand, den forteller kun at et tilsyn på ett tidspunkt har blitt gjennomført.

Tiltaket vil gjøre det mulig å innhente informasjon om bygg som har blitt merket med en slik klisterlapp for brukere og andre som frekventerer byggene. Det vil heve kvaliteten på informasjonen som gis på klisterlappen ytterligere dersom denne inneholder en henvisning til tilsynsrapport for det gjennomførte tilsynet.

En forutsetning for at en slik ordning innføres er at tilsynsrapporter blir gjort lett tilgjengelig i en tilsynsdatabase. På denne måten blir tiltaket mer optimalisert og effekten vil bli større.

6.6 AVSLUTTENDE KOMMENTARER

En oppsummering av diskusjon med avsluttende kommentarer:

- Kartleggingen viste at de fleste avvik som blir identifisert skyldes manglende kontinuerlige fokus på brannsikkerhet hos byggeiere. Avvik som blir funnet er i utgangspunktet mindre forseelser, men summen av forseelsene er symptomer på mangler i det brannforebyggende arbeidet og fraværet av en sunn sikkerhetskultur.
- For å virkelig få utnyttet de foreslåtte tiltakene kan det være hensiktsmessig å bruke de i kombinasjon med hverandre. Ved å bruke tiltakene sammen vil det bygges et mer helhetlig system for å effektivisere lukking av avvik. Synergieffektene som oppnås ved at tiltakene kombineres vil styrke tiltakenes effekt ytterligere.
- Smilebjørnordningen vil kunne fungere som en motivator og et pressmiddel mot kommunen til å ta grep for å lukke avvik. Ordningen kan antas å ha en positiv effekt på det kontinuerlige arbeidet med brannsikkerhet blant de særskilte brannobjektene i kommunens bygningsportefølje.
- For å bidra til økt erfaringsoverføring og mer åpenhet rundt tilsyn ansees det som fordelaktig at brannvesenet oppretter en nasjonal database for tilsynsrapporter. Databasen må være tilrettelagt innsyn for brukere med en brukervennlig sortering. Tiltaket gir brannvesenet en arena hvor erfaringsoverføring og kvalitetssikring av tilsyn kan forekomme.
- Regionalt samarbeid ansees som et godt tiltak i små kommuner hvor det er knapt om ressurser og mangel på bred kompetanse.
- Andre forebyggende tiltak som bygningsvisitt/bedriftsbesøk blir vurdert til å kunne ha en positiv effekt på det kontinuerlige fokuset på brannforebygging.

7 KONKLUSJON

Formålet med prosjektoppgaven var å foreta en kartlegging av brannvesenets bruk av tvangsmidler. I tillegg skulle det foreslås mulige alternativer til dagens tilgjengelige tvangsmidler. Kartleggingen er foretatt ved litteraturstudie, spørreundersøkelse utsendt til brannvesenet og dybdeintervjuer med noen utvalgte brannvesen. De foreslåtte alternativene er utarbeidet med bakgrunn i funn gjort i kartleggingen.

Det fremkom av kartleggingen at brannvesenet mener dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige for effektivt å lukke avvik. På tross av dette, viste spørreundersøkelsen at brannvesenet mener lukking av avvik tar lengre tid enn forventet. Sammen med et høyt antall avvik viser dette at diskusjon rundt tilsynsprosessen og bruken av tvangsmidler har en relevans.

Av kartleggingen kom det frem at terskelen for å bruke tvangsmidler ikke er for høy, likevel blir det sjeldent sett på hensiktsmessig å benytte tvangsmidler. Dialog med byggeier og bruk av purringer blir sett på som mer effektivt i avviksbehandling sammenlignet med bruk av tvangsmidler

Kartleggingen har påvist mangler i det kontinuerlige arbeidet med brann sikkerhet hos mange bygg som får avvik ved tilsyn. I mange tilfeller skyldes avvikene manglende kjennskap til regelverk. Gjentakende faktorer ved avvikene er for lite fokus på og kjennskap til viktigheten av brannforebygging. Økt forståelse, kjennskap til lovverk og fokus på brannforebygging bør derfor ligge til grunn ved gjennomføring av tilsyn og bruken av tvangsmidler. Bruken av tvangsmidler og inngang til tilsyn bør vurderes ut i fra årsak til avvikene. Dersom avvik skyldes manglende kjennskap til regelverk, kan en mer uformell inngang og tilbakeholdelse av tvangsmidler antas å ha en bedre effekt på holdninger og fokus på brann sikkerhet. Ved avvik som skyldes manglende vilje til å etterleve gjeldende regelverk, samt dårlig sikkerhetskultur, vil bruk av tvangsmidler på et tidlig stadium kunne være nødvendig.

Overgang til ny Forskrift om brannforebygging har hatt god effekt. Ved en risikobasert tilnærming til tilsyn frigjøres ressurser til andre brannforebyggende og holdningsskapende tiltak. Holdningsskapende tiltak har en god effekt på bevisstgjøring rundt brann sikkerhet, og kan også antas å ha en positiv effekt på reduksjon av avvik ved tilsyn. Prosjektgruppen ser nytten av å benytte andre forebyggende tiltak i tillegg til tilsyn for å bedre det kontinuerlige fokuset på brannforebygging og kjennskap til regelverk. Bygningsvisitter/bedriftsbesøk er et mulig forebyggende tiltak som kan fungere som en brobygger mellom brannvesen og byggeiere. Besøkene kan legges opp med den hensikt å bidra til opplæring innen tema brann sikkerhet i en mer uformell ramme sammenlignet med tilsyn.

Smilebjørnordningen blir vurdert til å være et nyttig verktøy for bruk mot kommunale bygg der avvik ikke blir lukket innen rimelig tid. Økonomiske sanksjoner kan i slike tilfeller ha lite effekt og kan gå ut over andre forhold i kommunen. Smilebjørnordningen kan bidra til et press mot kommunen utenifra og den synlige smilebjørnen kan gjøre at kommunen i større grad blir stilt ansvarlig ovenfor publikum.

I intervjuer kom det frem at mye av ansvaret for brannforebygging i mindre kommuner blir tillagt brukere av de kommunale bygningene. Det kan antas at barnehagestyrere, rektor og sykehjemsleder har ulike forutsetninger for å utøve godt brannforebyggende arbeid. I

kommuner der dette er tilfellet bør det ut i fra et faglig ståsted være et minimumskrav at bruker får nødvendig opplæring med hensyn til brannsikkerhet.

Regionale tilsynsaksjoner og regionalt samarbeid på tilsynsfronten antas å ha god effekt på problemstillingen med for tette bånd til byggeier i mindre kommuner. Videre vil regionalt samarbeid ved tilsyn også ha en effekt på erfaringsoverføring på tvers av deltakende brannvesen. I tillegg vil samarbeidet bidra til en større trygghet og lage en arena for diskusjon rundt avvik og bruk av tvangsmidler. Samarbeidet vil også kunne gi brannvesenet mulighet til kunne evaluere og lære av hverandres gjennomførte tilsyn.

Det ansees som hensiktsmessig å etablere en tilsynsdatabase. Databasen vil bidra til at kvaliteten på tilsyn heves og vil kunne være et nyttig verktøy for erfaringsoverføring og egenevaluering. I tillegg vil offentliggjøring av tilsynsrapporter kunne ha en god effekt på fokuset på brannforebygging fra byggeiers side.

I all den tid det jobbes mot en reduksjon av branner og brannomkomne, vil fokus på brannforebyggende arbeid være av høy prioritet. I den forbindelse er det viktig at også brannvesenet søker etter utvikling. Oppgaven danner et grunnlag for videre arbeid og diskusjon rundt tilsyn og bruk av tvangsmidler.

8 VIDERE ARBEID

Prosjektgruppen ser i utgangspunktet ingen begrensninger for omfanget av Smilebjørnordningen. Smilebjørnordningen er et potensielt nyttig verktøy som kan benyttes som et virkemiddel i forbindelse med tematilsyn inn mot andre type objekter. Bygninger kan eksempelvis velges ut med hensyn til risiko, brannomkomne og verdier.

Videre arbeid kan innebære at brannteknisk tilstandsanalyse med en tilhørende smilebjørn blir med allerede i prosessen med omsetting av eiendom. Per i dag er dette kun en fremtidsdrøm. Håpet er likevel at brannsikkerhet blir en like naturlig del av informasjonsflyten ved kjøp/salg av eiendom som det energimerking og øvrige tilstandsrapporter er. Dette vil kunne føre til et betydelig høyere brannteknisk nivå i den norske bygningsmassen.

For et eventuelt videre arbeid med Smilebjørnordningen som kvalitetsstempel, vil det være aktuelt å ta kontakt med forsikringsselskaper for å høre hva de tenker om ordningen. Det kan være at forsikringsselskapene ser en nytteverdi i et slikt kvalitetsstempel. Et ønskelig scenario vil være at kvalitetsstempelet har en positiv effekt på forsikringspremien, slik at byggeiere og bedrifter kan få noe igjen for godt brannforebyggende arbeid. På denne måten kan et slikt tiltak bidra til at byggeiere og bedrifter bruker mer ressurser på brannsikkerhet. En kan anta at et slikt tiltak vil ha en positiv innvirkning på brannskadestatistikken, noe som unektelig vil komme forsikringsselskapene til gode.

Ut ifra funn gjort i rapporten er det grunnlag for å se nærmere på hvorfor så mange brannvesen oppgir kommunen som en gjentakende aktør når det kommer til mangler med hensyn til vedlikehold og brannsikring av egne bygg. Kommunen forvalter mange bygg som brukes av beboere som er ekstra sårbare i en brann. Det er kommunens ansvar å se til at bygget de forvalter er oppgradert i henhold til gjeldende standarder; bygningsmessig og brannteknisk. Det vil være hensiktsmessig å gjennomføre en spørreundersøkelse med oppfølgende intervjuer, slik at kommunen får komme med sine synspunkter. Dersom det viser seg at kommunen har forbedringspotensialer, vil det være naturlig å jobbe videre med hvordan kommunen kan bli en bedre aktør.

9 REFERANSER

- [1] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Samarbeid mellom kommunale tjenesteytere om brannsikkerhet for risikoutsatte grupper,» DSB og Helsedirektoratet, Tønsberg, 2017.
- [2] B. C. Hagen, Grunnleggende brannteknikk, Haugesund, 2016.
- [3] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Omkomne i brann,» 2 Februar 2021. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/menyartikler/statistikk/omkomne-i-brann/>. [Funnet 11 Februar 2021].
- [4] Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, «Granskningsrapport etter brannen på Hovseterhjemmet i Oslo, 21. april 2000,» Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, 2000.
- [5] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Evalueringsrapport Sveio omsorgssenter,» Desember 2007. [Internett]. Available: <https://dibk.no/globalassets/sikkerhet/evalueringsrapport-brann-i-sveio-omsorgssenter-2007.pdf>. [Funnet 14 Mars 2021].
- [6] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet,» Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 10 2006. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/lover/brannvern-brannvesen-nodnett/veiledning-til-forskrift/veiledning-for-myndighetsutovelse-av-tilsyn-utfort-av-brann--og-feiervesenet/#innledning>. [Funnet 13 02 2021].
- [7] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Melding om brannvernet 2019,» DSB, Tønsberg, 2020.
- [8] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet,» DSB, Tønsberg, 2015.
- [9] Cristian Sesseng, Karolina Storesund, Anne Steen-Hansen, «Analyse av dødsbranner i Norge i perioden 2005-2014,» RISE, 2017.
- [10] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Brannstatistikk 2019,» DSB, Tønsberg, 2020.
- [11] Finans Norge, «BRASK - Brannskadestatistikk,» 31 Desember 2020. [Internett]. Available: <https://brask.finansnorge.no/default.aspx>. [Funnet 17 Februar 2021].

- [12] Justis- og beredskapsdepartementet, «Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen,» 1 7 2002. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2002-06-26-729>. [Funnet 21 02 2021].
- [13] Regjeringen, «NOU 2012: 8,» 2012. [Internett]. Available: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-8/id673322/?ch=3>. [Funnet 11 februar 2021].
- [14] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Veiledning til forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen,» 07 2015. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/lover/brannvern-brannvesen-nodnett/veiledning-til-forskrift/veiledning-til-forskrift-om-organisering-og-dimensjonering-av-brannvesen/#administrative-forhold>. [Funnet 23 02 2021].
- [15] Justis- og beredskapsdepartementet, «Brann- og eksplosjonsvernloven,» 1 7 2002. [Internett]. Available: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-14-20#KAPITTEL_3. [Funnet 16 2 2021].
- [16] Justis- og beredskapsdepartementet, «Forskrift om brannforebygging,» 1 1 2016. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-17-1710>. [Funnet 16 2 2021].
- [17] Stiftelsen Brannbamsen Bjørnis, «Brannbamsen Bjørnis,» [Internett]. Available: <https://brannbamsen.no/brannvesen>. [Funnet 29 03 2021].
- [18] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Mange har opplevd brann,» 2020. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/nyhetsarkiv/2020/mange-har-opplevd-brann/>. [Funnet 29 03 2021].
- [19] Arbeids- og administrasjonsdepartementet, «Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn,» 1 7 2002. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2002-06-26-847>. [Funnet 17 2 2020].
- [20] Brannfaglig fellesorganisasjon, «Tilsyn fra brannvesenet,» [Internett]. Available: <https://www.bfobrann.no/prosesser/tilsyn-fra-brannvesenet>. [Funnet 09 03 2021].
- [21] Justis- og beredskapsdepartementet, «Kongeriket Noregs grunnlov,» 17 05 1814. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>. [Funnet 29 03 2021].
- [22] Justis- og beredskapsdepartementet, «Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven),» 01 01 1970. [Internett]. Available: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10#KAPITTEL_1. [Funnet 17 03 2021].

- [23] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Veiledning til forskrift om brannforebygging,» 01 01 2016. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/lover/brannvern-brannvesen-nodnett/veiledning-til-forskrift/veiledning-til-forskrift-om-brannforebygging/>. [Funnet 18 2 2021].
- [24] Mattilsynet, «Informasjon til virksomhetene om smilefjesordningen,» 2015. [Internett]. Available: https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/matsservering/smilefjes/informasjon_til_virksomhetene_om_smilefjesordningen.21113/binary/Informasjon%20til%20virksomhetene%20om%20smilefjesordningen. [Funnet 19 Februar 2021].
- [25] Mattilsynet, «Tilsynsresultater,» 30 November 2015. [Internett]. Available: https://www.matportalen.no/verktoy/tilsynsresultater/slik_forer_mattilsynet_smilefjestilsyn_paa_serveringssteder. [Funnet 21 Februar 2021].
- [26] KANTAR TNS, «En kartlegging blant landets smilefjesvirksomheter,» Mattilsynet, 2017.
- [27] Mattilsynet, «Vurdering av smilefjesordningen - publikums vurderinger,» 11 April 2017. [Internett]. Available: https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/matsservering/smilefjes/rapport_smilefjes_publicum.29450/binary/Rapport:%20Smilefjes%20-%20Publikum. [Funnet 21 Februar 2021].
- [28] Mattilsynet, «Matportalen,» 29 Mai 2018. [Internett]. Available: https://www.matportalen.no/matsmitte_og_hygiene/tema/kjokkenhygiene/stadig_bedre_resultater_fra_smilefjesordningen. [Funnet 23 Februar 2021].
- [29] J. Børsting, «Metoder for datainnsamling: Spørreundersøkelser, intervju og fokusgrupper,» Universitetet i Oslo.
- [30] Anita Lynne, «Dybdeintervjuer,» Responsanalyse, [Internett]. Available: <https://responsanalyse.no/metoder/kvalitative-metoder/dybdeintervjuer/>. [Funnet 28 Mars 2021].
- [31] eStudie.no, «Dybdeintervju - enkelt intervju,» [Internett]. Available: <https://estudie.no/dybdeintervju-enkelt-intervju/>. [Funnet 28 Mars 2021].
- [32] Universitetet i Oslo, «Kvalitative intervjuer og observasjoner,» 2005. [Internett]. Available: <https://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4002/v12/Metode.kval.intervjuer.pdf>. [Funnet 7 April 2021].
- [33] A. Staff, «Bias,» 23 Juni 2015. [Internett]. Available: <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/uavhengighet/bias/>. [Funnet 8 April 2021].

- [34] Justis- og beredskapsdepartementet, «Lovdata, Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova),» 01 01 2009. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16?fbclid=IwAR1zjmJ8curtsG5ctagvnIN0uPT69WjMDg16LhK9TYj8kR49WIXMrsZFntM>. [Funnet 08 04 2021].
- [35] Miljøfyrtårn, «Sertifisering og miljøledelse,» [Internett]. Available: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/om-oss/dette-er-miljofyrtarn/>. [Funnet 15 April 2021].
- [36] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Evaluering av brann 9. juni 2007 i Sveio omsorgssenter,» 2007.
- [37] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «UTKAST Veiledning for tilsyn med særskilte brannobjekter,» 01 11 2020. [Internett]. Available: <https://www.dsb.no/contentassets/3628e2c9258440d1a3813a28b83b3b06/utkast-veiledning-for-tilsyn-med-sarskilte-brannobjekter1.pdf>. [Funnet 17 03 2021].
- [38] Erik T. Hirth, «Vedlikehold av kommunale bygg: Hvordan skape interesse blandt polkitikere,» 2015.
- [39] Brannmannen, «Brannmannen,» 5 mai 2001. [Internett]. Available: <https://www.brannmannen.no/brann/millionbot-etter-dodsbrann/>. [Funnet 11 februar 2021].
- [40] Justis- og beredskapsdepartementet, «regjeringen.no,» 2012. [Internett]. Available: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-8/id673322/?ch=3>.
- [41] Mattilsynet, «Gjeldende regelverk,» 2016. [Internett]. Available: https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_til_smil_efjesordningen.21114/binary/Veileder%20til%20smil%20efjesordningen. [Funnet 18 Mars 2021].

10 VEDLEGG

TABELL 8 OVERSIKT OVER VEDLEGG

Vedlegg	Beskrivelse	Side
A	Samtykkeskjema, dybdeintervju	i
B	Intervjuguide versjon 1	ii
C	Intervjuguide versjon 2	iii-iv
D	Spørreundersøkelse	v - xi

10.5 VEDLEGG A: SAMTYKKESKJEMA

Samtykkeskjema

I anledning avsluttende bachelorprosjekt i brannsikkerhet er det blitt avtalt å gjennomføre et dybdeintervju med [navn], [dag] [dato] 2021.

Bachelorprosjektet omhandler en kartlegging av brannvesenets bruk av tvangsmidler. Prosjektet skal gjøre rede for prosessen i forbindelse med lukking og avvik. I tillegg skal det sees nærmere på alternativer til dagens tilgjengelige tvangsmidler. [navn] er valgt som intervjuobjekt på bakgrunn av sin stilling som [stilling].

Vedlagt med samtykkeskjema ligger veiledende spørsmål til intervjuet. Dette slik at den ansatte i brannvesenet kan sette seg inn i gjeldende tematikk og spørsmål i forkant av intervjuet.

Det vil i etterkant av intervjuet bli utsendt et skriftlig dokument med et referat fra intervjuet. Derfor vil det bli det mulighet for den ansatte i brannvesenet til å gi tilbakemelding dersom noe er uklart eller ukorrekt. Interessenten har frem til 16.04.2021 til å trekke intervjuet, eller komme med innsigelser.

Lydopptak, transkribering og samtykkeskjema vil bli oppbevart etter retningslinjer for personvern og vil bli destruert etter oppgavens slutt.

SAMTYKKE:

Jeg har lest og forstått informasjonen som gitt over, og gir mitt samtykke til deltakelse på intervjuet. Jeg gir mitt samtykke til lydopptak av intervju.

Sted - Dato

Signatur

10.6 VEDLEGG B: INTERVJUGUIDE VERSJON 1

Intervjuguide

Informasjon til intervjuobjektet:

Takk for at du/dere tar deg tid til å prate med oss i en hektisk hverdag. Dette er noe vi setter stor pris på. Dette intervjuet vil bidra til ytterligere innsikt i et spennende tema for oss.

Som skrevet i samtykkeskjema, vil det bli foretatt et lydopptak av intervjuet. Dette opptaket vil slettes så fort vi har fått transkribert intervjuet. Det skriftlige dokumentet vil bli holdt igjen til prosjektet er avsluttet, og deretter slettet.

Er det noen spørsmål før vi setter i gang?

Innledning:

Starter med en rask repetisjon på tema. Vi er 3 branningeniørstudenter som i vår bacheloroppgave har valgt å se nærmere på brannvesenets bruk av reaksjonsmidler. Vi har også sett på smilefjesordninga som benyttes hos mattilsynet, for å se om dette er noe som kan være overførbart til brannsikkerhet.

Veiledende spørsmål:

Kjønn: M/K

Stilling:

1. Hvor lenge har du/dere vært ansatt i brannvesen?
2. Hvilken bakgrunn har du/dere?
3. Kan du/dere fortelle litt om tilsynsprosessen i din/deres avdeling?
4. Fortell litt om hvordan dere følger opp avvik i forbindelse med tilsyn
5. Hender det ofte at dere må ta i bruk tvangsmidler for å få lukket avvik?
6. Hvilken erfaring har dere med: «Pålegg om retting av avvik», uten noe bruk av tvangsmiddel. Anser dere dette som et effektivt virkemiddel?
7. Mottar dere ofte innsigelser/klager på avvik?
8. Tror dere et ekstra tvangsmiddel, som kan iverksettes direkte etter tilsyn og er «snillere» enn dagmulkt, ville hatt en god effekt på lukking av avvik?
9. Overgangen til risikobasert tilsyn hadde som mål å kunne frigjøre ressurser til «andre brannforebyggende tiltak». Hva innebærer disse tiltakene hos din avdeling?
10. Går dere ofte på uanmeldt tilsyn? Er det forskjeller på antall avvik dere finner sammenlignet med anmeldt tilsyn?
11. Er det noe dere vil ta opp avslutningsvis?

Avslutning:

Takk for at dere tok dere tid. Dere hører tilbake fra oss angående transkribering av intervju. Ikke å nøl med å ta kontakt dersom det er noen spørsmål.

10.7 VEDLEGG C: INTERVJUGUIDE VERSJON 2

Intervjuguide

Informasjon til intervjuobjektet:

Takk for at du/dere tar deg tid til å prate med oss i en hektisk hverdag. Dette er noe vi setter stor pris på. Dette intervjuet vil bidra til ytterligere innsikt i et spennende tema for oss.

Som skrevet i samtykkeskjema, vil det bli foretatt et lydopptak av intervjuet. Dette opptaket vil slettes så fort møtereferat er skrevet. Det skriftlige dokumentet vil bli holdt igjen til prosjektet er avsluttet, og deretter slettet.

Er det noen spørsmål før vi setter i gang?

Innledning:

Starter med en rask repetisjon på tema. Vi er 3 branningeniørstudenter som i vår bacheloroppgave har valgt å se nærmere på brannvesenets bruk av reaksjonsmidler. Vi har også sett på alternative tiltak til dagens tvangsmidler.

Sammendrag av resultater fra spørreundersøkelse:

- Avviksprosent, 65,7 % interkommunale og 59,1 % kommunale.
- Flertallet mener dagens tilgjengelige tvangsmidler er tilstrekkelige.
- Flertallet mener lukking av avvik tar lengre tid enn forventet.
- Flertallet mener kommunikasjon av funn av avvik til bruker er god nok.
- Flertallet mener erfaringsoverføring på forebyggende arbeid er mangelfullt

Veiledende spørsmål og tema:

Kjønn: M/K

Stilling:

1. Hvor lenge har du/dere vært ansatt i brannvesen?
2. Hvilken bakgrunn har du/dere?

Tema:

- Høy avviksprosent
  - Hva skyldes den høye andelen avvik?
  - Avviksprosent før/etter risikobasert tilsyn, forskjeller?
- Oppfølging av avvik
  - Bruk av tvangsmidler vs dialog for å få lukket avvik.
  - Er tvangsmidlene gode nok dersom dialog foretrekkes?
  - Tungvint?
  - Er bruk av tvangsmidler motstridende til en motivasjonsskapende tilnærming?
- Høyt antall avvik og samtidig nok tvangsmidler
  - Er dette litt motstridende?
- Erfaringer rundt lukking av avvik i kommunale bygg

- Kommunikasjon av avvik til brukere
- Erfaringsoverføring brannforebygging mellom brannvesen
  - Erfaringsoverføring tilsyn.

Er det noe du/dere ønsker å ta opp avslutningsvis?

Avslutning:

Takk for at dere tok dere tid. Dere hører tilbake fra oss angående referat av intervju. Ikke nøl med å ta kontakt dersom det er noen spørsmål.

10.8 VEDLEGG C: SPØRRESKJEMA

Brannvesenets bruk av tvangsmidler

Vi er tre branningeniørstudenter ved Høgskolen på Vestlandet som skriver en bacheloroppgave om brannvesenets bruk av tvangsmiddel. Som en del av oppgaven sender vi ut en spørreundersøkelse til leder av brannforebyggende avdeling i alle brannvesen i Norge.

Forstudien til oppgaven indikerte at det er ulikheter i hvordan brannvesen følger opp avvik i etterkant av tilsyn. Det ble også etterspurt tydeligere felles retningslinjer for oppfølgingen av avvik. Spørreundersøkelsen vil derfor omhandle tilsyn, avviksoppfølging og samkjøring.

Med bakgrunn i denne kartleggingen vil videre arbeid for bacheloroppgaven være å se på om det er mulig å skissere et nytt tvangsmiddel som kan gi mer effektiv oppfølging av avvik.

Data hentet fra undersøkelsen vil bli behandlet i vår bacheloroppgave. Alle data vil bli behandlet konfidensielt og blir slettet etter bruk.

Spørreundersøkelsen er i utgangspunktet anonym, men respondentene vil få muligheten til å legge igjen kontaktinfo og eventuelt stille opp i intervju dersom dette er ønskelig.

Antall spørsmål: 12

Estimert tidsbruk: 15 min

*Må fylles ut

1. Hvordan er ditt brannvesen organisert?

Markér bare én oval.

- Interkommunalt
- Kommunalt

Tilsyn og avvik*

2. Ca hvor mange tilsyn går dere per år?*

---

3. Kan du gi et estimat på hvor mange tilsyn det skrives avvik på per år?*

Lukking av avvik

DSB har utarbeidet en veileder for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet (2006). Denne inneholder en prosedyre oppfølging og reaksjon etter tilsyn.

4. Følger ditt brannvesen denne prosedyren? *

Markér bare én oval.

Ja

Hopp til spørsmål 6

Ja, men med tilpasninger

Hopp til spørsmål 5

Nei

Hopp til spørsmål 5

5. Utdyp gjerne prosedyren:

---

6. Hvor enig er du i følgende påstand: «Avvik lukkes sjeldent før det er varslet bruk av tvangsmidler»?

Markér bare én oval.

- Helt enig
 Enig
 Verken eller
 Uenig
 Helt uenig
 Ikke sikker

7. Kommentar:

---

8. Hvor enig er du i følgende påstand: «Det kan ta lenger tid enn forventet fra avvik er påpekt til de er lukket» * *Markér bare én oval.*

- Helt enig   *Hopp til spørsmål 9*
 Enig   *Hopp til spørsmål 9*
 Verken eller   *Hopp til spørsmål 10*
 Uenig   *Hopp til spørsmål 10*
 Helt uenig   *Hopp til spørsmål 10*
 Ikke sikker   *Hopp til spørsmål 10*

9. Utdyp gjerne hvorfor du mener dette tar for lang tid:

Bruk av tvangsmidler

10. Hvor enig er du i følgende påstand: «Det er for høy terskel for å bruke tvangsmidler for å lukke avvik» *Markér bare én oval.*

- Helt enig
- Enig
- Verken eller
- Uenig
- Helt uenig
- Ikke sikker

11. Kommentar:

---

12. Hvor enig er du i følgende påstand: «Brannvesenet har nok tvangsmidler tilgjengelig for å effektivt lukke avvik etter tilsyn» *Markér bare én oval.*

- Helt enig
- Enig
- Verken eller
- Uenig
- Helt uenig
- Ikke sikker

13. Kommentar:

---

14. Hvilke tvangsmidler har dere benyttet de siste par årene?

Merk av for alt som passer

- Pålegg
- Tvangsmulkt
- Bruksnekt
- Umiddelbar bruksnekt
- Tvangsgjennomføring

Informasjon til brukere

Forskrift om brannforebygging § 4 pålegger eier å informere bruker av byggverket om alle egenskapene ved byggverket som har betydning for brann sikkerheten.

15. Hvor enig er du i følgende påstand: «Funn av avvik blir kommunisert godt nok til brukere av bygningen» *Markér bare én oval.*

- Helt enig
- Enig
- Verken eller
- Uenig
- Helt uenig
- Ikke sikker

16. Kommentar:

Samhandling

17. Hvor enig er du i følgende påstand: «Brannvesenets oppfølging av avvik etter tilsyn foregår tilnærmet likt i hele Norge» *Markér bare én oval.*

- Helt enig
- Enig
- Verken eller
- Uenig
- Helt

uenig

18. Kommentar:

---

19. Hvor enig er du i følgende påstand: «Erfaringsoverføring mellom brannvesen innen brannforebyggende arbeid er mangelfullt» *Markér bare én oval.*

- Helt enig
- Enig
- Verken eller
- Uenig
- Helt

uenig

20. Kommentar:

Videre...

21. Ønsker du å gi oss mer direkte innspill? Da ønsker vi gjerne å kunne ta kontakt med deg.

Markér bare én oval.

Ja

Nei

22. Skriv inn din e-postadresse for videre samtale:
